

УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ й СТАРШИХ

ЕКРАН

VOL. XIV

81-82

"EKRAN=UKRAINIAN MAGAZINE FOR YOUTH & ADULTS"

MAY-SEPTEMBER 1975 ТРАВЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1975

ЦІНА ПРИМ. 1.00

СЛІДАМИ КОШИЦЯ

До славного 25-річчя праці «Візантійського Хору»



Byzantijn Koor zingt

THE UKRAINIAN NATIONAL CHORUS

1940-1941

THIE UKRAINIAN NATIONAL CHORUS once again returns to America—this time, more than an exotic and highly colored artistic novelty—far more than the most fashionable event of the musical season. On its third visit among us, the Chorus comes as an intimate and well-tried friend, with whom each fresh contact takes on the significance of an adventure revealing variety, vitality, and beauty with new depth and new meaning.

Since the Chorus made its first public appearance in foreign capitals, every conceivable tribute has been heaped upon it. It has been acclaimed in all the great cities of Europe, North America and South America. It has sung "command" performances for crowned heads and democratic governments. And so potent and pervasive is its charm, that the rendition of each song creates the desire to hear another and still another again and yet again.

The CONDUCTOR

ALEXANDER KOSHETZ, composer and professor of choral music in the Conservatory of Kiev, conductor and choirmaster of the Kiev Opera, director of music in the Ministry of Fine Arts, the man who, by his unique genius, has made of the profession of voice-training a fine art—first organized the Ukrainian National Chorus in 1918. Organized is too mechanical a word. What Koshetz did was to weld together three-score diverse voices with such magic that they became a single instrument of infinite power.

He plays upon his choir as he would upon an organ. He opens and closes the stops of his enchanted music box. He throws back the tenors and draws out the basses. He combines and opposes a thousand unexpected resources of his human instrument. We no longer witness ordinary singers obeying their conductor. These are priests and priestesses of a deep religion reverently obedient before a demiurge who projects and transmits his own flame with eloquent and dominating gestures, by turns impressive, tragic, wrathful or imploring. He plays, so to speak, on a magnificent human instrument, whose hearts and brains are connected in a telepathic and mysterious correspondence with his own heart and brain. He creates while he conducts.



Alexander Koshetz

**ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
УКРАЇНОЗНАВСТВА**
**НАЙКРАЩА ЗБРОЯ
ЗА ПРАВДУ УКРАЇНИ...**
**СКЛАДАЙТЕ ПОЖЕРТВИ
НА ЛІТЕРАТУРНИЙ ФОНД**

ІМ. І. ФРАНКА В ШИКАГО

Ukrainian Choir from Holland To Tour United States, Canada

СВОБОДА

NEW YORK, N.Y. The Byzantine Choir from Utrecht, Holland, under the direction of Dr. Myroslaw Antonovych, will make its debut on the North American continent in a series of 14 concerts in as many American and Canadian cities beginning Saturday, October 25, in Montreal, Que.

The 40-man chorus, consisting entirely of Dutchmen, has reaped laurels of praise from the West European press for their rendition of Ukrainian church, classical and folk music.

The choir was established by Dr. Antonovych in 1951 and has been under his guidance ever since, except for 1953-54 when Dr. Antonovych whiled at Harvard University as a special foreign scholar to continue his research. He earlier completed his doctoral studies in musicology at the University of Utrecht.

Voiodymyr Luciv, noted Ukrainian bandurist from England, will accompany the Byzantine Choir on its tour.

The concerts by the Byzantine Choir will be under sponsorship of the Ukrainian Congress Committee of America and the Ukrainian Canadian Committee.

Following the initial performance in Montreal the choir will appear in: Toronto, Ont., Sunday, October 26; Hamilton, Ont., Tuesday, October 28; St. Catharines, Ont., Wednesday, October 29; Rochester, N.Y., Thursday, October 30; Syracuse, N.Y., Friday, October 31; Philadelphia,

Pa., Saturday, November 1; New York, N.Y., Sunday, November 2; Yonkers, N.Y., Tuesday, November 4; Newark, N.J., Wednesday, November 5; Washington, D.C., Thursday, November 6; Cleveland, O., Friday, November 7; Chicago, Ill., Saturday, November 8; and Detroit, Mich., Sunday, November 9.

Це число «Екрану» ми присвячуємо візантійському Голяндському Хорові з Утрехту з нагоди його приїзду до ЗДА і Канади у коротке концертное турне. Хорові, що з великою любовлю та мистецьким захопленням плавних 25-ти літ плекає українську церковну і вокальну культуру. Хорові, якого чудові концерти лунають по цілій західній Європі у найкращих залах і церквах і збирає заслужені похвали найбільш вимогливої музичної критики. Хорові, якого українські пісні награні на грамофонні платівки лунають у всіх осередках нашого поселення у вільному світі. Хорові, якого голландські співаки широко люблять українську пісню і не жаліють ні зусиль ні часу а з особливим успіхом зазнайомлюють народи західного світу із зразками духової культури українського народу, який цілі століття бореться за свій вільний розвиток і за людське право на власне суверенне державне життя.

**ЧИ ВИ ВЖЕ є ПЕРЕД —
ПЛАТИКОМ „ЕКРАНУ“?**

Від Редакції

Також містимо коротенькі інформації з фотами хорів Кошиця, М. Городовенка, Д. Котка, Капелі Бандуристів і співаків солістів, що брали участь у програмах Концертів Візантійського Хору. Єв. Заріцької, М. Скали-Старіцького, Б. Шарка і Мирослави Антонович.

При цій нагоді містимо фото голландського ген. Є. І. Ц. ван Готегена з групою голландських старшин, що втікли з німецького полону і за поміччу УПА групи пол. Бутковського дісталися до аліянтів на Угорщину. Він описав цю подію у книжці: «Моя зустріч з УПА», яка є друкована у двох мовах.

Редакція «ЕКРАНУ» сердечно вітає Візантійський Хор з приїздом його до ЗДА і Канади і бажає йому якнайкращих успіхів.

Шанти Боже!
За Редакцію
Адам Антонович

ВАСИЛІЙ АВРАМЕНКОВІ

22-ого березня 1975 р.
майстрові українського тан-
ку Василеві Авраменкові
сповнилося 80 років тру-
дів із любивого життя і 50 років
від часу його приїзду до Кан-
ади.

ЕКРАН - EKRAN

Задокументований журнал • Illustrated Bi-Monthly
життя українського життя • of the Ukrainian life

ВИДАЄ В-ВО „ЕКРАН” ВІДПОВ. РЕД. А. АНТОНОВИЧ
АДРЕСА ADDRESS:
A. ANTONOVYCH
2222 W. Erie Street
Chicago, Illinois 60612
U.S.A.
ІВОМІСЯЧНИК
ЦІНА ПРИЧУ 51.00
PHONE 942-0126
SINGLE COPY 1.00

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У ШИРОКОМУ СВІТІ

Six million died
in UKRAINE of famine
artificially created by
red Moscow 1932-33.



Holländer singen

Цей 1975-ий рік можна
оправдано вважати великим
ювілейним роком у житті за-
служеної перед українською
спільнотою людини, яка за-
сіяла та золоте зерно, яке
съогодні і в будущому дава-
тиме обачні плоди. Це чи не
авраамієво бічче Українсь-
ку. Молода генків науки ці
сильної на прагнені його 50-
літнього перебування в Пів-
нічній Америці.

Тому українська спільнота у вільному світі, очіко-
ючи що зелетенську працю
трудолюбивої людини, на-
лежно відзначить ці два юві-
леї Василія Авраменка,
СВОБОДА

ukrainisch

НА ПРЕС-ФОНД ЗЛОЖИЛИ:

- \$25.00: Д. Грицько, Австралія
- 15.00: д-р П. Попович, Чікаго
- 12.00: п-і А. Сорокопуд, Рейні Рівер
- 10.00: п-і В. Оберемко, Чікаго; В. і І. Столляр, Вінніпег; "Мета" Бюро Українських Подруж, Філадельфія
- 7.00: Ю. Стельмах, Торонто
- 5.00: М. Саракула, Вінніпег; п-і М. Чередарчук і п-і М. Дубицька, Чікаго
- 4.00: Інж. Ю. Кекіш, Чікаго
- 2.00: К. Краснопера, М. Кохан, З. Якимишин, М. Боровський і М. Банас, Вінніпег
- 1.00: Н. Горб, Чікаго



PATRIARCH JOSYF

ПАТРІЯРХ ЙОСИФ



From left to right are brothers Adam and Myroslav Antonovich, director of the Byzantine Choir, in front of the Cathedral of St. Sophia in Rome.

DEAR MEMBERS OF THE BYZANTINE CHOIR, SONS OF THE NOBLE NATION OF HOLLAND!

At last my dream and heartfelt wish to see, meet and talk to you, members of the Byzantine Choir renowned throughout the civilized world, who were enchanted by the beauty of the Ukrainian song, has come true. This dream became reality during the celebration of the solemn blessing of the Cathedral of St. Sophia in Rome September 29-October 4, 1969 and during the grand concert held in honor of Major Archbishop Joseph Cardinal Slipyj, confessor of the saint who was a martyred prisoner in Moscow concentration camps for 17 years.

News items released by the Ukrainian and West European presses, letters received from my brother, Dr. M. Antonovych, director of your choir, and letters from correspondents of "Ekran" give us a full view of your many representative concerts held in all the capital cities of Western Europe and many other cities. Your television appearances filled us with delight, pride and gratitude that you, as no one else in the free world, so genuinely propagate the Ukrainian song and culture among the free nations of the Western world.

You represented the Ukrainian song with such dignity at the Second Vatican Council in St. Peter's Basilica and at the concerts held in Rome and Paris for the diplomatic corps under the protectorate of your own government.

My unforgettable and touching meeting with you in Rome during the solemn blessing of St. Sophia's Cathedral will leave me and us all with the very best memories to last our entire lives. I wish to thank you now once again, renowned singers.

I wish to thank the director of your choir and every one of you individually for giving me a photograph of your choir with autographs and your latest long-playing record of Ukrainian songs as keepsakes of our meeting. A sincere thank you also for the photos which you took of me with my brother and yourselves.

Ukrainians in Canada and America anxiously await your arrival for a guest appearance in our newly settled cities. I am certain that the entire Ukrainian nation also awaits the moment when it can greet you in a free, independent Ukraine—in its capital city of Kiev—and invite you to a triumphant tour of Ukraine. You always were and are true ambassadors of our enslaved Ukrainian nation in the free world.

In support of our awe of your great work, following is an article written about your choir by the Right Reverend Peter Chomyn, a former religious instructor at the state high school in Lviv and currently the editor of the Ukrainian newspaper "Our Aim" in Toronto, Canada.

May God bless you in your further work for the good and glory of both your and the Ukrainian nations.

May God love you!
Adam Antonovich

Голляндці по-нашому...

тому цей хор уже почав свої проби. І от, 22 квітня, після двомісячної наполегливої праці проф. М. Антоновича та завдяки певній ревності й відданості хористів, цей хор виступить вперше. З великою нетерпливістю й цікавістю ждали зацікавлені нашою св. Літургією на цей перший виступ.

В каплиці згаданого шпиталя заздалегідь приготовано: трапезу, установлено ікони для зазначення нашого іконостасу, проскомидійник і все вимагане літургічними приписами нашої Церкви. Заповнена каплиця вірними нетерпливо ждали початку св. Літургії... До трапези

приступив Отець Генеральний Вікарій Ван де Мале в сопливі диякона і двох уslugуючих молодих голляндських гімназистів (одягнені у наші літургічні ризи) і св. Літургія почалася.

На обличях привітних можна було з найбільшою докладністю відчитати напружене очікування, ту непевність а разом із цікавістю — як то „наші” заспівають, але зараз після відповіді на возглас і поодинокі прохання — рознеслось мелодійне „Амінь”, а відтак „Господи помилуй” і дальші частини св. Літургії. Все це співано з найбільшою точністю вимови і прекрасним віddанням молитов-



Великий Меценат української культури, Той, що положив основи під духове зближення Голляндців до Українців Митрополит Андрей Шептицький. Фото з побуту Митрополита в Західній Європі й Америці в 1921-23 рр.

Виглядало б може, що після перенесення Української Католицької Духової Семінарії з Голляндії, заче поволені завмірати зацікавлення голляндців українською Церквою й українським народом, яке впродовж двох років вдалося серед них защепити. Часті віїди хору Української Духової Семінарії до найдальших місцевостей Голляндії здобули великі симпатії і признання, а українці стали популярними серед населення. Сміливо можна сказати, що майже кожний голляндець знов, що в Кюлемборзі є українські студенти Богословії із своїми власними професорами і настоятелями, а їхні, повні містичизму і надежності, літургічні напіви та повні ідеалізму й любові до свого народу і Батьківщини національні пісні — чудесні!

„Ваші пісні — говорили вони — ділять нас з незвичною переконливістю. Вони — найкращим образом змагань та терпінь вашого страдального, однак непоборного народу”.

Можна б подумати, що це тільки членство в признання від голляндців, та деякі факти доказують, що цінення і тута за українською церковною і народною піснею, розбуджена Українською Духовною Семінарією, існує далі між голляндцями. От, хоч би така найновіша подія. У провідному амстердамському католицькому щоденнику „De Tijd” („Де Тайд”) з 14 квітня ц. р., як теж у декількох інших голляндських часописах, повідомляється, що, з огляду на перенесення Української Духової Семінарії, не стало в Голляндії семінарійного хору, а тим самим немає можливості почути знову св. Літургію у візантійському обряді, тому, за ініціативою „Аpostolatu Z'edinenia” та за попереднім порозумінням з проф. Мирославом Антоновичем, зорганізовано в Утрехті хор. Рівночасно заповіджено в цьому часописі перший його виступ, 22 квітня ц. р., в Утрехті в каплиці шпиталя св. Антонія.

Що ж це за хор? Це чоловічий хор, зложений з 30-ти співаків голляндців з Утрехту й околиці, що на заклик „Аpostolatu Z'edinenia” зголосили свою готовість співати св. Літургію в нашему обряді. Мистецьким керівником і диригентом цього хору є професор музики й диригент хору в кол. Української Духовної Семінарії у Кюлемборзі, проф. М. Антонович. План організації цього хору постав в місяці січні ц. р., а в лю-

Count Andrew Sheptytsky—Metropolitan of the Ukrainian Catholic Church from 1900-1944 — had St. George's Cathedral as his seat.

Chicago Tribune, February 6, 1974

VATICAN CITY, Feb. 5 [AP] — Josef Cardinal Mindszenty, who spent 30 of his 81 years in Nazi and Communist jails, was dismissed today by Pope Paul VI as primate of Hungary and archbishop of Esztergom.

The decision to remove the uncompromising prelate, long a symbol of resistance to totalitarian Communism, underscored the Pope's efforts to improve Vatican relations with Communist regimes.



В часі Богослуження: Другий з ліва о. міт. Ол. Малиновський, о. Ван Де Мале, о. міт. д-р В. Лаба і о. д-р Б. Липський



Ректорат Семінарії в Куленбергу: стоять з ліва до права: о. міт. д-р Сопуляк, Владика В. Маланчук, о. міт. д-р В. Лаба, о. Ван Де Мале, о. міт. Малиновський, о. д-р Б. Липський ...



Куленберг, 28. 5. 1950. Українська Духовна Семінарія. Сидять зліва: о. Василь Філевич, канцлер з Торонто; о. д-р Богдан Липський; о. ректор мітрат Олександр Малиновський, о. д-р Володимир Маланчук ЧІН; Преосв. Ізidor Борецький, о. ректор мітрат д-р Василь Лаба; о. д-р Людвік Міня ЧІН; о. д-р Михайло Василік; проф. Мирослав Антонович. Стоять зліва: Бойко, Купранець, І. Савка, Лабунька М., Литвин П., Мойсюк П., Мартиник В., Когутяк, Білік М., Глуховецький М., Круль П., брат Теоктист, Дзвоник Д., Ріот Ю., Кошик П., Лісовський П., Проскурницький М.. Двірник И., Бутринський М., Мілянич Я., Ковалський Ю., Шараневич В., Рущак С., Розумний Я., Турковид В.

Хор Української Духовної Семінарії Кулемборг,
Голландія. Диригент: д-р Мирослав Антонович.
1-ий ряд зліва: Феденко, Бутринський М., Дзвони-
к Дан., д-р Антонович М., Федик Я., Білик М.,
Шараневич В., Розумний Я., 2-ий ряд: Литвин П.,
Круль П., Лабунька М., Сполітакевич Ю., Когут
П., Мойсюк П. 3-ий ряд: Бурак, Рушак С., Мар-
тинюк В., Бабяк П., Швець, Гошуляк О., Бойко.

ності наших напівів. Усі вірні, задивлені в книжечки з нашою св. Літургією перевідкладеною на голландську мову, пе наче шукають у словах „Прошені” тої великої сили. Своїми думками вони перенеслися в інший світ, забуваючи свої щоденні турботи.

По закінченні св. Літургії з подивом гляділи всі на пionерів, що взяли на себе таке завдання і сьогодні здали вловні з цього іспит. Хористи були навіть заслужено горді зо свого першого успіху. У них видне бажання праці та навіть захоплення нею. Найкращий доказ, що по двомісячних пробах, — яких і так не багато, бо всього одна в тижні, — таке велике досягнення. У цьому, очевидно, головна заслуга диригента хору, проф. М. Антоновича, що не жаліє часу і труду, працюючи кожного дня ще й окремо з поодинокими співаками. Він зумів не тільки навчити їх співати й вимовляти слова по-українському, але й вложити у цей спів український дух.

Цей хор уже сьогодні має заплановані виїзди до різних місцевостей Голландії на кілька місяців наперед, а до „Апостоляту З'єдинення” приходять щораз нові запрошення.

„Цей кусок України в Голландії”, — як колись говорили голландці про Українську Духовну Семінарію в Кюлемборзі, — залишиться і надальше. Це твердина дальнішого пропагування серед голландців нашої страдальної Церкви. В найближчому часі у програму цього хору увійдуть і національні українські пісні.

Ми повинні бути вдячні голландському „Апостолятові З'єдинення”, що уможливив зorganізувати цей хор та за його підтримку. Вітаємо й радімо з нового почину, а диригентові проф. М. Антоновичеві та його хорові бажаємо багато успіхів у цінній праці.

Я. Розумний

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

As Hungaria primate

Pope dismisses Mindszenty.



Зліва: Питомці Духовної Семінарії в Кулемборгу в процесійному поході. Зправа: Отці й питомці Духовної Семінарії. Служать панахиду на могилі сл. п. Євгена Коновалця в Роттердамі, 1949 р. Служать (від ліва): о. д-р В. Маланчук, диякон О. Купранець, о. генеральний вікарій М. Ван де Мале й о. д-р Б. Липський.



Участі хору Духовної Семінарії в Кулемборгу, Голландія, в протесті голландських католиків проти ув'язнення Кардинала Йосифа Міндсенті. На просторії сцені Амстердамського Концертного Дому на першому плані бачимо голландську католицьку єпархію, під патронатом якої відбувався протест. Позаду єпархії сидять студенти Української Духовної Семінарії в Кулемборгу.

ПРАПОРОНОСЦІ Й ПОЛОНЕНІ

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО



Олег Штуль-Жданович
голова ПУН

В незвичайно романтичній країні з реалістичним населенням — Голяндії — й справді: що не крок, то чудо. Тут вам замість плоту — вода (пасовиська відділені від себе канавами), там канал іде над рівнем землі, а приблизно половина всієї країни лежить кілька метрів нижче рівня моря... Про це останнє голяндці говорять з великою гордістю, бо в цьому чудо їхньої працьовитості й організованої праці, хоч не слід забувати, що працюють вони при наявності капіталів.

Але вже давно українською пресою пролітали вістки про нечуване досі чудо: український хор, в якому всі співаки — голяндці. Як можна бути в Голяндії і не бачити цих людей та не чути їх співу? Тому — сідаємо в трамвай, міняємо його на автобус, перескакуємо в свою чергу до поїзду й спішімо до Утрехту, щоб бути на першій, після літнього відпочинку всіх христів, співанці.

♦♦♦

Пройшовши поруч старовинної дзвіниці утрехтської катедри, опиляємося над одним з каналів, яких в Утрехті — вийнятково — не також й багато. Над самою водою біжить брукована доріжка вниз — наче б під канал. Але вона тільки спускається в підземелля ратуші, в її старовинні склепіння. Багато соток років стоять ці підземелля і багато вони бачили та чули, але не чули досі того, що чуємо ми:

Кілька дотепів диригента, кілька залипів, якісь відповіді незрозуміло нам мовою і з 40 дужих гортанок несеться старовинною нашою церковною мовою — «Отче наш»... Немов блискавка вдаряє в цю глибоку пивницю ратуші над водою і розважає всю кам'яну будову... Наче розступилися стіни, наче нас щось понесло на чародійному килимку й — ми опинилися в одній з церков України, що славні своїми хорами.

Ми ще не забули, що кілька секунд тому тут бреніла чужа й нам незрозуміла мова, але ми не можемо собі уявити, що ми не в Україні. Соліст (п. Пейк) своїм м'яким голосом так по-українськи молиться, що зовсім не чути його акценту.

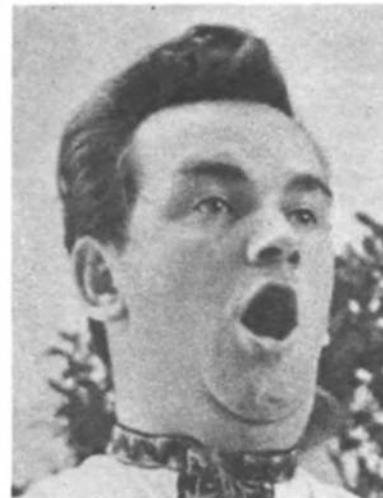
Нам широко відкрилися роти й не встигли ми ще промовити слова, як важким валом болю котиться пісня «Ta через поле широке». Але як?! Соліст (п. Єнстер) з такою чистотою вимовляє — «Де Христа взяли», з такою повнотою чуття, що — ні, таки ніяк не можна повірити, що це голяндці, що це не слов'яни, що це не українці.

♦♦♦

Диригент витирає чоло, співаки задоволено щікашлються і ми приходимо до себе. Починаємо ана-

лізувати свої враження: чи в нашому захопленні грає основну роль мистецький рівень хору, чи його «екзотичність»? Розуміється — екзотичність факту, що автентичні голяндці співають українські пісні, — мусить робити на нас враження. Але ж бо й співають вони чудово. Як гарно співають вони «А в Єрусалимі» — зовсім як хор Котка, як виконують вони «Зашуміла ліциночка» (соліст п. Ребен)! Навіть такий чуткий диригент як незабутній Н. Вишневський вдовіально покивав би головою і сказав би: «Правда, правда», що означало б, що співають як слід.

Чудоцю бренять бравурні «Закувала» (соліст — інж. Крус), «Ой, тай із-за гори» й жартільна — «На городі верба рясна». Ці пісні люблять і слухачі всіх виступів хору, й самі христи. Але й не менш бездоганно виконані такі ліричні шедеври як «Сонце низень-



Alphons Croes (34), Zivilingenieur, früher Sänger der Utrechter Oper, Mitgründer und seit 4 Jahren Vorsitzender des Chores, singt Tenorsoli



Cor van Dijk (25), Techniker, hat in nur zwei Jahren Chorarbeit so viel Kirchenlawisch gelernt, daß er alle großen Baritonsoli singen kann



André Miltenburg (36), Weinvertreter und Gründungsmitglied, ist Bassolist. Wie alle Solisten erhält auch er Spezialunterricht beim Dirigenten

ко», чи «Садок вишневий» (соліст п. Єнстер).

Проте, безперечно, вершком дося гнень хору (розуміється, тоді, коли ми його чули, бо ж хор це живий організм, що підлягає змінам) є «Дума про Нечая». Як переживає соліст (інж. Крус) слова: «Ой, не час тобі, та й Нечасенку, до корчми ходити!» Цього відчуття тексту може йому позадріти кожен український соліст, чи співає він у Китає, чи в проф. Городовенка...

♦♦♦

Автор цих рядків не має права вважати себе музичним критиком, бо не має до музики ніякого відношення. Але кожен слухач має право сказати свою думку про те, що чує. А коли так, то сміло кажемо, що — помінаючи проф. Н. Городовенка — немає на еміграції крашого українського хору, від хору в Утрехті.

В чому секрет? — Секрет, — сажмо собою, в диригентові.

Це зовсім не випадково, що д-р М. Антонович є не тільки доктором музикології, але (свого часу) був одним з найкращих виконавців української народної пісні. Він на свій рахунок може записати незвичайне досягнення: за панування большевиків у Львові, в рр. 1939-41, окупанти настільки цінили його, як виконавця народних пісень, що навіть не заставляли співати пісень про Сталіна.

До цього відчуття української народної пісні дійшли ще глибокі й ґрунтовні студії і тому, слухаючи хору, що дає інтерпретацію української пісні, здається, що диригент вродився в Києві.



Anton Peek (32), Maurer, war einer der ersten, die sich vor fast neun Jahren auf die Anzeige meldeten. Auch er glänzt oft als Bassolist

Офіційно хор носить назву «візантійського хору». Походить ця назва від того, що фінансують існування диригента голяндські церковні чинники, які зацікавлені в плеканні візантійського обряду в рамках Католицької Церкви. Але диригент не може вирватись з-під впливу мистецтва й зайданів своєго післаництва: плекати візантійський елемент українського церковного співу. Тому так чудово брехнить Бортнянського «Господи Боже єзраїлев»...

Світський репертуар хору — чисто український. Найбільший комплімент для українського мистецтва це те захоплення українською



Elk van de leden van het koor heeft een hemd met origineel Oekraïns borduursel.



M. Antonowycz, foto 1958

Mit suggestiven Gesten läßt Dr. Myroslaw Antonowytch, der Schöpfer des Chores, die Klangfülle der 42 Stimmen zum zartesten Pianissimo zusammenschmelzen, um sie gleich darauf zum gewaltigen Fortissimo zu entfesseln. Er ist der einzige Ukrainer des Chores, kam als Flüchtling nach Holland und vollendete auf der Universität Utrecht seine musikwissenschaftlichen Studien

Als der Erzbischof von Utrecht den Weggang der ukrainischen Priesterseminaristen bedauerte, die bis 1951 holländische Gottesdienste mit den alten liturgischen Gesängen ihrer Heimat bereichert hatten, erklärte Chorleiter Dr. Antonowytch: „Diese Liturgien können auch Holländer

singen!“ Wer die Erfolge registriert, die der „Utrechts Byzantijns Koor“ seither auf seinen Konzertreisen durch Westeuropa erringt, muß zugeben, daß der Optimismus des Dirigenten berechtigt war. Die 43 Holländer, die dem Chor sämtlich nebenberuflich und aus Idealismus angehören – auf die Zeitungsanzeige „Sänger gesucht“ meldeten sich sogar 30 Interessenten –, singen ukrainische Texte und Weisen, als wären sie nicht an Waal und Lek, sondern am Dnjepr zu Hause. Über den musikalischen Wert hinaus bewahren ihre Stimmen die Kultur eines tapferen, tiefgläubigen und stets von neuem unterdrückten Volkes.

K. G.

NEDERLANDSE KOZAKKEN

Het Utrechts Byzantijns Koor vertolkt de stem van de Oekraïne

піснею, яке нам висловив звичайний бувший голландський моряк, що чув нашу пісню у виконанні хору д-ра Антоновича на хвилях радіо Гільверзум.

Не знаю чи це найбільший комплімент для диригента, який має слова признання від англійських знавців, від американських професорів і т. п. Але в моєму розумінні — це те, що найбільше можна осягнути.

Українські пісні у виконанні голландського хору були передані на хвилях недоступного BiBiCi і після цього д-р Антонович отримав багато листів з Англії з проханням про платівки з цими піснями. Писали їх глибокі знавці фолклору, бо просить про таку, чи іншу пісню, а не про якубудь. Професори Гарвардського Університету пишуть листи з признанням,

д-р Антонович довновував свої студії в Гарварді). І при цьому насувається думка: скільки ж може зробити одна тала новита людина, віддана своїй справі?!

Ми дали нашій згадці про зустріч з незвичною милими хористами наголовок: «Пропороносицій полонені». Чому такий «заплутаний» наголовок?

Ми мали змогу говорити з хори-

стами. Поза текстом пісень — вони не вміють ні слова по-українськи, коли не рахувати «Добрий вечір», чи «До побачення» (при чому наше «Ч» становить для них страшну перешкоду й вони мусять робити спеціальні вправи перед співом пісні, де виступають «черевочки»). Ми питали їх: як прийшла їм ідея скласти хор, що співав би українські пісні?

Поминаючи все інше, вони в основному признавались, що полонила їх краса української пісні. Вони її чули у виконанні питомців Духовної Семінарії в Кюлемборгу, яким керував той же д-р М. Антонович. Пісня їх полонила так, що вони вирішили стати пропоронощими українського мистецтва.

Ніхто не вірив в успіх цієї спроби. Найбільші приятелі України й д-ра Антоновича в Голландії радили залишити цей ризикований експеримент, щоб не втратити сентименту, що його здобув диригент для себе й для українського хорового мистецтва, бо ж — «чи голландці можуть відчути українську пісню?» Але людина, що вірить в глибину й силу українського мистецтва зважилася на спробу. І — спроба вдалася, починаючи від січня 1951 року.

Напевно, — суть секрету лежить в талановитості диригента, в його



PARIS DR. M. ANTONOWYCH delivers a lecture on Ukrainian church music to the World Music Congress.

ДР/М. АНТОНОВИЧ виголошує доклад на світовому Конгресі Музиків про українську церковну музику.

справді глибокому відчутті української пісні, в його знанні свого діла, в знанні мистецтва диригування. Ale — і в його працьовитості. Хор росте. Росте, бо над хористами працює диригент, як вчитель співу. Він працює над постановкою голосів і приватно, безкоштовно дає лекції співу своїм хористам, зокрема ж солістам. Він дбайливо добирає не тільки солістів, але й загал хористів і тому так добре бренить його тенори й баси.

Завдяки цій праці сталося кілька чудес в рамках хору: в ньому співають католики й протестанти, хоч диригента фінансують католики. Хор співає в католицьких і проте-

станських церквах і ніхто тому не заперечує, бо всі клонять голови перед чистим мистецтвом.

Сталось і інше «чудо»: в хорі співають представники різних соціальних класів, що в такому здіференційованому суспільстві, як голландське, — зовсім рідке явище. Зустрінете тут і доцентів університету, і урдловців (навіть поліції), і інженерів, і робітників.

Всіх їх примирила українська пісня, бо всіх полонила. З одного боку маємо тут до діла з ущляхетніюючию ролею мистецтва, з другого — з великим ділом зближення народів вільного світу, спільнотою за-

хідною культури, з третього — з безмежним ідеалізмом вільного народу, що хоче через представників своєї народної маси висловити свою солідарність з нашою боротьбою за визволення.

Справді — Божа заповідь про любовь близьнього, про підтримку шляхетного — знайшла тут своє здійснення. Для популяризації нашого імені в західному світі співаки хору д-ра Антоновича роблять неоцінімуючу працю. Дай, Боже, щоб ми, наше покоління, мали зможу їм віддячитись.

O. Жданович



М. Антонович
Myroslava Antonovych

DAYS OF GLORY AND JOY
(Impressions of the Solemn Celebrations in Rome)

The performance of the Byzantine Choir under the direction of Myroslav Antonovych from Utrecht, Holland was sensational. Although it is called Byzantine, it is a Ukrainian choir and is phenomenal in that it is difficult to find another like it anywhere in the world.

These noble Hollanders—intelligent, enchanted by the beauty of the Ukrainian song introduced to them by their professor-enthusiast—gave to that song their good voices, their love, their artistic feeling and precious time, fascinated by its magic spell and unparalleled richness of musical refinement. They have served the Ukrainian song faithfully for many years now, spreading its beauty and renown (especially of the Ukrainian folk song) throughout Western Europe. Dressed in Ukrainian national costumes, these slender, handsome boys looked as if they had just arrived from Ukraine and, if not for the soft “l” in their pronunciation, no one would guess that they are not Ukrainian.

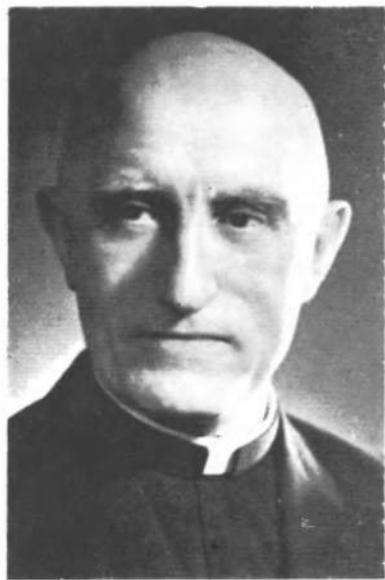
When they sang a song representative of mens' choirs, a song of shackled cossacks called “That Gray Cuckoo Cuckooed” by P. Nischynsky, it was full of bravura and irrepressible home sickness. The marvelous voice of the tenor soloist who sang “On the Blue Sea” was as spotless and sparkled as a precious metal. The song immediately following—“Hey, when the Turkish Sultans Heard”—was carried through as a mighty storm. Tears of joy formed in one's eyes to know that the style and unparalleled musical wealth of the Ukrainian folk song found access to the hearts of the noble Hollanders and captivated them with a vision of the Ukraine they had never seen and its unceasing battle against slavery and the untruths of its enemies.

The singers also got into the spirit of the next song—“Kolomiyka” by A. Hnatyshyn—and it seemed as though real Ukrainian boys strolled in the evenings through the streets of Ukraine and through cherry orchards as they sang this beautiful arrangement of a modern adaptation of the folk song by the talented composer.

It need not even be mentioned that the audience received the singers from Holland with sincere and prolonged applause.

Rev. P. Chomyn

Дні слави і радості



о. мітр. П. Хомин

Гарно і просто сенсаційно пройшов виступ т. зв. Візантійського Хору під мистецьким керівництвом проф. Мирослава Антоновича з Утрехту в Голяндії. Український хор, дарма, що називається Візантійським, це феномен і другого подіюного іому тяжко денебудь у світі знайти. Родовиті Голянди — інтелігенти, захоплені красою української пісні, з якою познайомив їх їхній про-

фесор — ентузіаст, віддалий тій пісні свої гарні голоси, свою любов, своє мистецьке вичуття і свій доргий час, захоплені її чарами і нечуваним багатством її вишуканої мельодійності, вони служать їй вірно вже довший протяг часу, розносячи так красу і славу української пісні, особливо народної, по всіх усюдах Західної Європи. Одягнені в українські народні строї, стрункі, гарні хлопці, немов приїхали щойно з України, і — як би не мяке Л у їхній зимові, ніхто не сказав би, що це чужинці. А як заспівали репрезентативну на всіх наших концертах чоловічих хорів, бравурну і повну невтишної туги за Рідним Краєм, пісню заковані в кайдани неволі бранців — козаків “Закуvala ta siva zozulya” П. Нішинського, як близнув чистий мов найблагородніший метал чудовий тенор соліста із сольом “По синьому морі”, а вслід за тим як понеслось вихром могутнє “Гей, як зачули турецькії султани” — до о-

чей тиснулись слози звірушення і радості, що ось то надихана героїкою і нечуваним багатством музичного генія українського народу пісня — знайшла собі доступ до душі благородних чужинців і вичарувала в них візію небаченої ними України та її безупинної боротьби проти неволі і неправди ворогів.

Співаки вжилися в духа нашої пісні теж у наступній пісні — “Коломийці” А. Гнатишина — та немов справжні українські хлопці вечорами на вулицях між вишневими садами України, проспівали і цей прекрасний зразок уже модерної обрібки нашої народної пісні талановитим композитором.

Не треба й згадувати, що привінні прийняли голландських співаків сердечними і довго невмовкаючими оплесками.

1969
»НАША МЕТА«
(Враження з великих
Урочистостей у Римі)

PIK XIV. "ЕКРАН" Ч. 81-82, ТРАВЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1975.



• Візантійський. Хор співає під час Служби Божої в базиліці св. Петра

Rome, Sint Pieter, 15 oktober 1959

Службу Божу відправляють 12 українських єпископів.

Українець докторизується на голландському університеті, а голландець – на українському

«ХРИСТИАНСЬКИЙ ГОЛОС» 5. 8. 1951. ч. 31 (134)



Д-р Мирослав Антонович
Dr. Myroslaw Antonovych

УСПІШНА ДИСЕРТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИКОЗНАВЦЯ

У голландському часописі „Utrechts Katholiek Dagblad” від 14 липня ц. р. з'явилася обширне, у дуже теплому тоні писане, звідомлення (зі знимкою) про докторську дисертацію визначного українського музикознавця д-ра Мирослава Антоновича. У цій статті, п. н. „Серед важких обставин докторизувався в короткому часі” з піднаголовком „Вислови найбільшого признання українському Докторові” читаемо: „Для українського скіタルця д-ра М. Антоновича, що в п'ятницю в полуночі (13. VII. ц. р. — Я. Р.) на державному університеті в Утрехті, філологічно-філософічний факультет, предложив і оборонив свою дисертаційну працю в німецькій мові: „Die Motette „Benedicta es“ von Josquin des Prez und die Messen, „Super Benedicta“ von Willaert, Palestrina, „De la Hele und die Monte“ (126 стр.), було безумовно великою присміністю, коли після відповідей на поставлені йому запити, його промотор проф. д-р А. Смеєрс висловив своє спеціальне признання... Серед яких почувань, читаємо дальше, писав п. М. Антонович свою дисертаційну працю в чужій країні, що очевидно, прийняла його з повною любов'ю, свідчить присвята його праці: В глибокій вдачності моїй дорогій Матері присвячую.

„Своїх 12 тез, більшість яких присвячена питанню української церковної музики, оборонив д-р М. Антонович з великим успіхом. Для ілюстрації наведено декілька з них. П'ята теза звучить: Українська народна пісня належить до найбагатших з поміж усіх народів. Це створило великий вплив на творчість найбільших українських, як теж і російських, композиторів і письменників, і заслуговує на багату більшу увагу в західній фаховій літературі, як це було досі. А шоста теза: Трактування української народної музики різними лексиками (напр. Lavignas Moser), як частину російської народної музики, зраджує незнання східно-європейських відносин.”

Крім тез, що відносяться стисло до української народної і церковної музики, в 12-тій тезі: „Твердження Г. Сумнерса про Мазепу і його політичні плянами — є фальшиві”, д-р М. Антонович опровергає твердження згаданого автора



Утрехт-Голяндія 13. VII. 1951. Проф. д-р А. Смеєрс вручує докторський дипльом Мир. Антоновичеві.

про політичні пляні І. Мазепи, коли цей м. ін. каже: „Він (І. Мазепа — Я. Р.) не маючи довір'я до Петра I і боячись з приводу втрати своєї партії, перешов до Карла XII з ціллю більше, або менше з'єдинити Україну і піддатися під шведський, або польський протекторат”. Д-р М. Антонович відповідає: „Треба бути заслібленим, або великим циніком, щоб твердити, що якийсь державний муж, ще більше — провідник нації, визволивши з під одного чужого панування тільки з чисто егоїстичних понук, добровільно піддався іншому”.

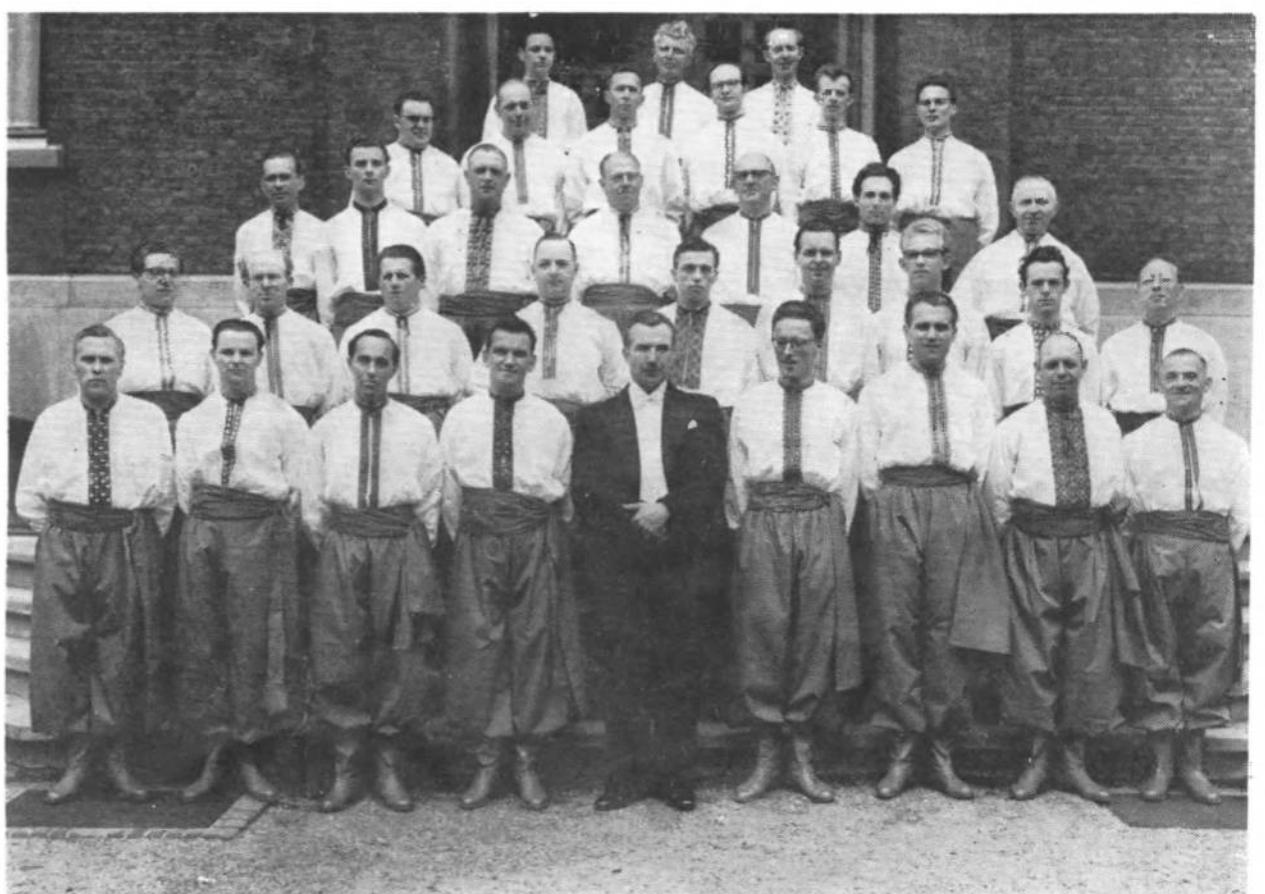
На закінчення статті поміщено в загальному щоденнику говориться про працю д-ра М. Антоновича, як бувшого викладача музики і диригента хору в Українській Католицькій Духовній Семінарії в Кюлемборгу, і в дальнішому є наведені кінцеві слова проф. д-ра А. Смеєрса, що сказав: „Віро, що д-р М. Антонович зможе знову повернутись в свою Батьківщину і там використати знання, що набув у нашій країні”.

Своїм одвертим виступом д-р М. Антонович вказав перед західніми знат-

цями музики на місце і роль української музики у всесвітньому музичному мистецтві. Треба згадати, що до комісії входили професори світової слави, як напр. д-р А. Смеєрс і ін., та що також проф. д-р Е. Рейсер і проф. д-р К. Брандт висловилися з признанням про успішний результат повних посвяти студій д-ра М. Антоновича.

Як вже ми свого часу згадували про це на сторінках „Християнського Голосу” від часу перенесення Української Духовної Семінарії з Кюлемборгу, д-р М. Антонович є диригентом т. зв. „Візантійського хору”, зложеного з голландців, який співає св. Літургію св. Івана Золотоустого в нашему обряді. Під час своїх поїздок по Голяндії хор цей дає концерти українських пісень, а 1 липня ц. р. цей хор брав участь у краєвому конкурсі хорів у Голяндії і здобув собі велике признання оціночної комісії. Хор давав окремий концерт, в програму якого входило 12 пісень.

Новому, із нечисленних наших музиків, що досягли ступеня доктора, д-рові М. Антоновичеві gratulуємо і бажаємо нових успіхів у його праці. Я. Р.



“UTRECHTS BYZANTIJNS KOOR”



О. Мітрат Яків Перрідон, генеральний вікарій в Бельгії й Голландії. Зліва — др. М. Антонович.

ПРОМОЦІЯ д-ра Й. ПЕРРІДОНА НА УВУ

На Українському Вільному Університеті в Мюнхені відбулася 28 липня про-

мція голляндця, п. Йосифа Перрідона на доктора суспільно-економічних наук, Промоційний акт виконали: ректор УВУ, д-р Іван Мірчук, декан правничого факультету УВУ, проф. В. Гришко, і промотор проф. д-р В. Баранів. В промоційному акті взяли участь професори УВУ, о. мітр. Перрідон, Генеральний Вікарій у Франції, о. проф. Петро Голинський, Генеральний Вікарій у Німеччині, о. канцлер Михайло Левенець, представники студентства та гости.

Вітаючи новопромованого доктора УВУ, ректор проф. д-р І. Мірчук сказав, що, хоч промоція відбувається в скромному приміщенні УВУ, але тридцятилітня праця цього університету зуміла придбати йому належну пошану в українському і чужинецькому культурному світі. Він теж просив п. Й. Перрідона, як доктора УВУ, причинитися до популяризації серед власного громадянства імені цієї української наукової установи, що серед великих труднощів веде свою культурну працю, бо цим найкраще сплатити свій моральний довг перед УВУ.

Після переведення промоції і вручення докторського диплому, д-р Й. Перрідон, що є братом о. мітра Якова Перрідона, сказав у своїй промові-події:

Ваша Магніфіценці, Панове Професори, Пані і Панове!

Я кладу велику вагу на те, щоб у цьому короткому слові, мати також зможу віддати у Вашій присутності, найвищу честь і признання для геройських борців за волю України. Ми сьогодні добре знаємо, що значить окупація і тим краще розуміємо значення їхніх жертв у цій довгій і завзятій боротьбі за визволення України, боротьби, яка є важлива не тільки для майбутності самої України, але й для цілої Європи. Дай, Боже, щоб скоро надійшов день, коли Україна стане вільною і українці зможуть вступити в ряди вільних народів.



Рим 1953 р. На світлині другий зліва ректор проф. д-р Мірчук з дружиною, архієпископ І. Бучко — меценат У.В.У., д-р Гинилевич з дружиною з Мінхену. По боках два секретарі арх. І. Бучка.

Заразом висловлюю надію, що ці мої думки, які, як не помилляюся, висловлюю як перший голляндець на вашому університеті, причиняються, хоч вмалому, до затиснення приятельських взаємин між Україною й моєю батьківщиною.

Вікінці хочу висловити у Вашій присутності найсердечнішу подяку моїму братові, Якові, за його моральну і матеріальну допомогу, що він так щедро і з доброю волі мені уділяв.



Lieutenant General
Edward J. C. van Hoogtem



Colonel of the UPA Ivan Butkovsky

УПА. Генерал-лейтенант Полковник УПА
УПА. Едвард І. Ц. ван Гогтем Іван Гогтем Іван Бутковський



Українці на авдієнції у Голландської Королеви у літній палаті в Суздейку 1958

Bij de koningin 3 mei 1958

Koningin Juliana heeft zaterdag op haar paleis te Soestdijk een delegatie ontvangen van in Nederland en België verblijvende Oekrainers, t.w. zeven uit Nederland en zeven uit België, bij welke laatste groep ook twee kinderen.

meekwamen. Het gezelschap werd begeleid door mgr. A. G. Smit uit Soestdijk. Het Utrechts Byzantijns koor' zong enige stemmige liederen. Bij de ontvangst waren ook de prinsessen Beatrix en Maryke aanwezig.

Українці на авдієнції у Голландської Королеви

Голландська королева Юліана прийняла у своїй літній палаті в Суздейку 1958 р. представників Союзу Українців у Голландії під керівництвом голови п. Семирозума та українських представників з Бельгії під проводом о. Г. Музички. Делегації мали нагоду подякувати королеві за її опіку над втікачами й виселенцями та за гостинність, що її знайшли українці в Голландії. Під час авдієнції були також присутні доні королеви, Беатріче і Марійка. Дві дівчинки в українських одягах передали королеві народні вишивки, книжки про Україну та квіти. У згаданій авдієнції брали також участь о. мітр. Яків Перрідон, духовний опікун українців-католиків у країнах Бенелюксу і Скандинавії, та монс. А. Г. Сміт від Апостоляту З'єднання. Уtrechts' Vizantijns'kij Хор під управою д-ра М. Антоновича відспівав ряд українських літургічних і народніх пісень. При цьому д-р Антонович давав пояснення про українські пісні та хорове мистецтво. У всіх учасників ця авдієнція в Суздейку, щире прийняття та великолудушність залишили незабутній спомин. Посередині на світлині перед королевою стоять дві дівчинки, біля них о. мітр. Перрідон, а з правого боку королеви — його дочки, проф. Антонович та два хористи. Ця інформація і світлина взяті з голландського журнала.



A group of Ukrainian officers during their stay with the UPA. The author of this memoir is standing fifth from the left (wearing the white fur hat).



Д-р ПАВЛО МАЦЕНКО

Д-р Мирослав Антонович народився 1 березня 1917 року в Долині (біля Стрия). Там ходив до "Рідної Школи" й опісля до гімназії (два роки). Після перерви в науці перенісся до Львова і там — на Філії Академічної гімназії закінчив науку свідоцтвом зрілості в 1936 році.

Того ж року вписався на львівський університет і студіював там музикологію. Одночасно вчився в Музичному Інституті ім. М. Лисенка у Львові та провадив у Малій Семинарії хор питомців. Від 1939 року студіював у львівській держ. консерваторії та працював співаком-солістом.

Після війни опинився в "Ді-Пі" таборі в Новім Ульмі, а 1948 року перенісся з Українською Духовою Семінарією до Голляндії (Кулемборг) і працював там диригентом хору, студіюючи водночас в державному університеті в Утрехті.

В Утрехті пройшов цілі студії музикології, а також написав і захистив докторську працю (дисертацію) в 1951 році. Дисертація надрукована і подана в списку праць).

В цьому році був оснований "Візантійський Хор", в якому працював і працює й тепер диригентом.

В тому ж часі працював асистентом в університеті в Утрехті, а 1953 року дістав стипендію від Гарвардського університету в Кембріджі (ЗСА) і поїхав на рік до того ж університету до Америки.

Повернувшись в 1954 році до Голляндії, працював спочатку асистентом опісля науковим робітником, а з 1962 року старшим науковим робітником в утрехтському університеті.

Виступав з доповідями на інтернаціональних конгресах музикологів в Утрехті (1952), Оксфорді-Англія (1955), Нью Йорку

"НОВИЙ ШЛЯХ", 7 ВЕРЕСНЯ 1974 З МУЗИКИ

Цей відділ продовжуємо, як і давніше, під загальною редакцією проф. д-ра Павла Маценка.

Д-р МИРОСЛАВ АНТОНОВИЧ

З присміністю подаємо тут коротку біографію нашого визначного співробітника д-ра М. Антоновича, з особливою увагою на "Список праць".



Проф. д-р Мирослав АНТОНОВИЧ

(1961), Зальцбурзі (1965) і Нью Йорку (1971).

Також не можна проминути й того, що д-р Антонович оперовий співак і під час останньої війни виступав в операх "Ріголетто", в "Масковому балі", в "Райнголді" Вагнера тощо.

Список праць

M. Antonowytzsch, Die Motette Benedicta es von Josquin des Prez und die Messen super Benedicta von Willaert, Palestina de la Heie und de Monte (Proefschrift), Utrecht, 1951.

M. Antonowytzsch, Renaissance-Tendenzen in den Fortuna-desperate-Messen von Josquin und Obrecht, in die Musikforschung, Jahrgang IX (p. 1-26).

M. Antonowytzsch, Die Josquin-Ausgabe, in Tijdschrift van de Vereniging voor Nederlandse musik geschiedenis, XIX-1, 2, 1960-61 (p. 6-31).

M. Antonowytzsch, The Present State of Josquin Research, I.M.S. Congress Report New York, 1961 (p. 53-65).

M. Antonowytzsch, Zur Autorschaftsfrage der Motetten Absolve, quaesumus, Domine

und Inter natos mulierum, Tijdschrift van de Vereniging.

Werken van Josquin des Prez, Motetten, Deel V, Bundel iX t. XXV verzorgd door M. Antonowycz.

Werken van Josquin des Prez, Fragmenta Missarum, Bundel II, verzorgd door M. Antonowycz.

Werken van Josquin des Pres, Wereldlijke Werken, Bundel IV, verzorgd door M. Antonowycz en w. Elderds.

M. Antonowycz, Die ukrainische Kirchenmusik, in Catholica unio; Juni 1951 (p. 39-41).

M. Antonowycz, Die Mehrstimmigkeit in der ukrainischen Volksliedern Kongress-Bericht I.G.M., Utrecht, 1952 (p. 55-64).

M. Antonowycz, Die Mehrstimmigkeit in der ukrainischen Volksliedern Kongress-Bericht I.G.M., Utrecht, 1952 (p. 55-64).

M. Antonowycz, Die liturgische Musik des Byzantinisch-Slawischen Ritus, Musik und Altar, 1958, Heft 6 (p. 163-167).

M. Antonowycz, Participation des fideles d'Ukraine aux chants liturgiques 3-e, Congres

International de musique sacree, Paris, 1957 (p. 31-32).

M. Antonowycz, Die Byzantinische Elemente in den Antiphonen der Ukrainischen Kirche, Kirchenmusikalischs Jahrbuch, 1959 (p. 8-26).

M. Antonowycz, Der Psalm super flumina Babylonis in der ukrainischen Kirchenpraxis, Kirchenmusikalischs Jahrbuch, 1965 (p. 1-8, 3, Faltblaetter mit Notenbeispielen).

M. Antonowycz, Ukraine, Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Bd. 13, p. 1030-1037, ibid., Art. Kolessa, Ljatoschynski, Ljudkewytcz, Lyssenko, Rewutskyj, Algemene Muziek-Encyclopedie, Antwerpen Amsterdam (1957-1963).

M. Antonowycz, Balakiref, Bd. I, p. 308-309.

M. Antonowycz, Byzantijnse Muziek, Bd. I, 635-639.

M. Antonowycz, Kiev, Bd. 4, p. 52-54.

M. Antonowycz, Moskou, Bd. 5, 20-22.

M. Antonowycz, Oekraïnsche Muziek, Bd. 5, p. 275-284.

M. Antonowycz, Russland, Bd. 6, p. 182-192.

M. Antonowycz, U.S.S.R., Bd. 6, p. 611-616.

Verder Art.: Bandura, Barwinskyj, Bortnjanskyj, Dankevitsj, Dranisjnikof, Hajvoronski, Hopak, Kirejko, Klebanof, Kolessa M., Kolessa Phil., Koljada, Kos-Anatolskyj, Kosjec Kossenko, Kozatsjok, Kozytskyj, Ludkevitsj, Lysko, Macenko, Majboroda H., Majboroda P., Mejthus, Nisjtsjinski, Nizjankovskyj, Prydatkevitsj, Revoetskyj, Simowytsj, Stecenko, Stepowuj.

Encyclopedie van de Muziek, Amsterdam, 1956.

M. Antonowytzsch, Oesteuropese Kerkmuziek, Bd. I (p. 116-118).

M. Antonowytzsch, Oekraïne, Bd. II, p. 407-409.

М. Антонович. Українська церковна музика й органи, "Християнський голос" грудень 1956, чч. 52, 53, 54 55, 56, 57, 58

М. Антонович. Вокальна культура в Україні, Альманах "Гомону України", 1959, ст. 175-182

М. Антонович. Українські співаки на Московщині в XVII стор., Записки Наукового Товариства ім. Шевченка, том CLXIX, 19-62, стор. 301-315

Українські мелодії тропа рів воскресних та інші обробка З. Лиська, Муз. журнал "Bicti", 1968, ст. 7

Die byzantinischen Elemente in den Ukrainischen Hirten, Musik des Ostens.

(in Druk)
Missa Mater Patris van Lupus Hellink, Monumenta musicæ... (in Druk)



C. W. Van Dijk, baritone



W. J. Van Weers, baritone



P. Ammerlaan, bass

M. Van Maarschalkerweerd, baritone
M. H. Van Dort, 1st tenor, president

C. Dijkers, baritone, secretary



K. J. De Vreede, 1st tenor



P. W. Haggenburg, bass



P. J. Van de Berg, 2nd tenor



P. H. Bos, 1st tenor



P. J. Michelsen, baritone



F. Van Doorn, 1st tenor, Treasurer



A. G. Kaarsgaren, baritone



B. A. Jongerius, bass



J. J. M. Jenster, 1st tenor P. R. M. Hakkenes, 1st tenor



A. J. Otten, 2nd tenor



P. J. Smit, 2nd tenor, music-librarian



Th. C. J. Kragten, baritone



J. H. Iuressien, baritone



L. A. P. Rijs, bass



G. A. Van 'T-Schip, 1st tenor G. G. Van 'T-Schip, 1st tenor M. J. A. Van Seeters, 1st



"ЕКРАН" Ч. 59-60,
1971.

Utrecht Byzantijns Koor

20th ANNIVERSARY OF BYZANTINE
CHOIR IN HOLLAND

UTRECHT, Netherlands—The Byzantine Choir, an amateur Dutch choir under the direction of Prof. Myroslaw Antonowych from Ukraine, recently celebrated its 20th anniversary of unique and highly artistic activity throughout Western Europe.

In 1950 in Utrecht, a group of young Dutchmen interested in singing volunteered to learn and practice Eastern Slavonic liturgical songs and actively participate in solemn church services together with a small group of Ukrainian students of Divinity, who completed their studies in Culemborg near Utrecht under the sponsorship of Union-Apostolate, a Dutch Catholic

laymen organization which supported the Eastern Churches. Originally from Ukraine, the Divinity students had dispersed to various camps for Displaced Persons during the war and had gathered in Holland to complete their theological studies.

Prof. M. Antonowych was at that time the director of a seminarian's choir and came to Holland from Ger-

many. After a few years the students graduated and left Holland for priestly assignments. The Dutchmen, however, were fascinated and enthusiastic about the idea of learning the Old Slavonic Liturgy and practicing church songs, which although in a strange language had melodies penetrating so deep into their western souls that a unique, almost mystic experience was created.

PIK XIV. "ЕКРАН" Ч. 81-82, ТРАВЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1975.

PI
Docto
ied i
Music
and i
diffic
the O
who w
and w
guage
becan
strum
of pho



P. Ammerlaan, Sr., bass



Th. G. Westgeest, 2nd tenor



A. M. Van de Wal, 2nd tenor



G. R. Kaarsgaren, 2nd tenor



A. A. Miltenburg, bass



Th. C. Bosman, 1st tenor



H. B. Bos, Bass



B. J. A. Blom, bass



J. De Kroon, 2nd tenor



H. C. Oostveen, baritone



W. A. Van de Ordel, baritone



A. J. Peek, bass



enor J. G. Mass, 2nd tenor



J. Viejou, 2nd tenor



A. W. M. Van Vliet, bass



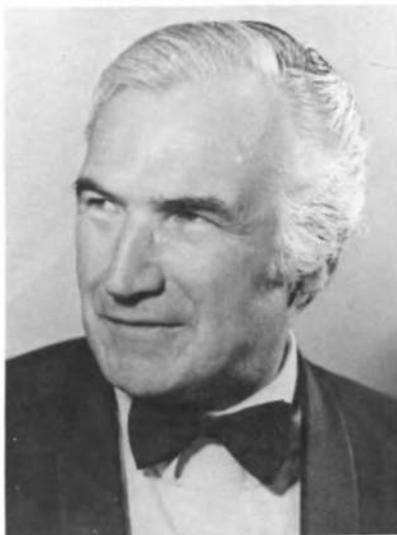
G. J. Van Oostrum, 2nd tenor

artistic in performance by the musicologists.

Invitations to sing in Germany now followed. The choir's production on Radio Hilversum was transmitted to Radio London. Ukrainians living in Western Europe also invited the Byzantine Choir to sing during their church services.

On January 1, 1953, the choir sang in Lille, France. Following that, a short break in choir activity was caused by Prof. M. Antonowych's departure to study music at Harvard University in the United States. During that time (1953-1954) the choir was directed by Hans van de Homberg. When Prof. Antonowych returned, the choir represented Ukrainian church and national music in numerous concerts, as follows: 1955-43 concerts, 1956-50, and 1957-61.

To mention only a few of their extraordinary performances, we note: study sessions in Drakenburg, Paris,



Dr. M. Antonowycz, conductor

the cathedral in Strassbourg, Metz, France, and Basle, Switzerland; first place in international competition in Cologne, Germany; concerts before the queen of Holland, Brussels, and Liege, Belgium; singing in St. Peter's and in Rome's Capitol in 1959; at the Eucharistic Congress in Munich, Germany in 1960; in London in 1961; in Paris in 1964 during the celebration of Taras Shevchenko's anniversary; in Notre Dame Cathedral in Paris, and during the solemn consecration of the Ukrainian St. Sophia Church in Rome in 1969.

The Byzantine Choir celebrated its 20th anniversary in Utrecht recently. A concert was performed with the full assembly of a symphonic orchestra under the direction of Dr. M. Antonowycz. The solo was sung by the famous Cor van Dyke, and the following selections were performed: Mykola Lysenko—"Rushaymo vsi" (from the opera "Taras Bulba"); S. Ludkevych—"Kamenyari," and a composition of Prof. Antonowycz—"Prologue," written to Ivan Franko's "Moses." The hall, seating only 1,000, was sold out long before the concert.

The singers were highly honored to perform with the symphonic orchestra directed by their own conductor and to sing a composition of his.

The Byzantine Choir receives many invitations to sing the Ukrainian Liturgy in Old Slavonic from several Dutch Catholic parishes. On such occasions, a Ukrainian priest and deacon sing the Liturgy and the choir responds. Churches are always packed during these services.

The success of the Byzantine Choir lies mainly in the professional skill of its director, Prof. M. Antonowycz, and the very great enthusiasm of its members, who are attracted by the deep mystical Eastern liturgical music and by the variety of ways to express feelings and emotions in Ukrainian popular songs.

Prof. Antonowycz is also working

Голландський хор — звеличник України

of. Antonowycz, who holds a rate in musicology and who studied at Lviv, Ukraine, at the famous Conservatory in Vienna, Austria, at Utrecht, Holland, began a most difficult and strenuous task of teaching Old Slavonic Liturgy to Dutchmen who were unfamiliar with Slavic sounds without any knowledge of the language whatsoever. As a result, he is professor of song, music, instrumental accompaniment and lectorics, grammar and interpreting

of words in a strange, unfamiliar (to Dutchmen) language.

The choir, consisting completely of Dutchmen with only the conductor being Ukrainian, became a reality. Their first public performance took place on April 22, 1951 in Utrecht. It was a Solemn Divine Liturgy, and no one in church even imagined that all the singers were Dutchmen.

The choir's first public concert took place in July, 1951 in the aula of Utrecht University. At first, it was

difficult for Dutch journalists to accept the idea of Dutchmen singing not their own, but Slavonic and Ukrainian songs. Nevertheless, in 1951 the Byzantine Choir gave public concerts in eight different towns in Holland. In 1952, they sang Christmas carols on the radio. At Easter they performed with the famous organist, Kerkhof, in Rotterdam. On May 15, 1951 the choir sang at the International Congress of Musicology presenting Ukrainian songs, and was evaluated as highly



М. А. у ролі Лукаша у «Лісовій Пісні» Лесі Українки.

М. А. третій з ліва в другому ряді. Львів — Великий театр
(філія української гімназії і гімназія сестер Василянок



Друге фото ч горі:
На площі «Сокола Батька»
на відродженецькому святі
у Львові виступає ремісни-
чий Хор під директорою
М. Антоновича.

Фото на горі з права:
Табор «Орлів» на Соколі
б. Крилосс (Галич) перед
другою світовою війною.
Сидять від ліва: д-р Груш-
кевич, д-р Борис Кудрик,
(помер на Сибірі,) о. Кміт,
ред. Р. Данилевич — ком.
таб. а останній А. Антоно-
вич — обозний. М. Антоно-
вич, дир. Хору у таборі:
стоїть в другому ряді між
ред. Данилевичем і обоз-
ним.



М. Антонович у ролі Себастіяно в «Ни-
зині» — Д'Аломберта



М. А. у ролі доктора Малятеста в
«Дон Пасквале» — Доніцентті

М. А. у ролі Ренато в «Масковому балі»
— Верді

РІК XIV.



М. А. у ролі графа Голомай в
«Циганському бароні» Й. Штравса.



М. А. у п'єсі «Веселі жінки з Віндзору» — Ніколай Отто



Театр «Розвага» в «Новому Ульмі» 1947-48 рр.
по середині стоять від ліва Мист. Керівник ген. Хор. армії
УНР Йосип Манзенко а з права М. Антонович — дир.



ВОЛОДИМИР ЛУЦІВ

Володимир Луців — відомий український тенор, уродженець м. Надвірна у Західній Україні. Після 2-го світової війни переїхав у Лондон, Англія, де живе з дружиною Лесею та двома донечками, Анною-Марією і Оксаною.

Студії співу й музики почав у вищій Лондонській музичній школі Трініті, продовжував їх у консерваторії св. Кекілії у Римі й завершив їх під керівництвом проф. Густава Захера в Лондоні. Володимир Луців дебютував, як професійний співак, на Світовій Виставі в 1958 р., виступаючи там у бельгійському павілоні.

До важливіших його успіхів належить виступ у Музичній Академії св. Кекілії у Римі. В 1961 р. він здобув першу нагороду на міжнародному конкурсі співаків у Бельгії. З того часу Володимир Луців виступає часто в найбільших театрах та в концертних і радіотелевізійних програмах Великої Британії.

Він відомий також із виступів у багатьох містах Італії, Австрії, Німеччини, Франції, Голландії, Бельгії, Ізраїля, ЗСА та Канади. Між численними признаннями артистичного талану Володимира Луціва годиться згадати те, що під час свого американського туру в 1966 р. він одержав почесну грамоту з рук губернатора стейту Массачусеттс, Дост. А. Волпе.

Володимир Луців є також відомим бандуристом - віртуозом. Одним з його видатних концертів був виступ на банкеті



Мішаний Хор в Таборі «Новий Ульм» зах. Німеччина 1947-48. Дир. М. Антонович.

ОСЬ ЩО ПИШЕ МІЖНАРОДНА ПРЕСА ПРО ВОЛОДИМИРА ЛУЦІВА

Неперевершений виконавець старовинних Дум, тепер з чарівною зачіскою голосу:

Найбільший американський театральний тижневик „Варайте“ з Нью Йорку пише: ...багатий і сильний голос, яким митець передає у своїй легкості виконання теплоту і самопевність.

„Делі Телеграф“ Лондон ...знаменитий співак...

„Делі Мейль“ Манчестер ...особливо добрий співак...

„Савз Вейлс Еко“ Кардіф ...чудовий спів...

„Единбург Івнін Ньюз“ ...прекрасний тенор...

„Сцена“ Лондон ...знаменито контролювані голос полонив слухачів...

„Іль Попольо“ Рим ...особливий успіх співака. Через свої незрівняні вокальні

здібності та велику майстерність інструменту...

„Корнер дель Джорно“ Каталонія ...незнасмо його мови, але мансра його співу піакавила нас надзвичайно від першої до поспільні поті. Без перебільшення кажу, що присутні слухачі зразу заважили, що мають перед собою тонкого виконавця, який своєю великою музикальністю захопив нас усіх.

„Корієр ді Січілія“ ...митець залишив після свого виступу нестерпне враження своєю митецькою інтерпретацією українських і наших пісень.

„Мінхнер Меркур“ Мюнхен ...міжнародна публіка дякувала митецю спонтанним оплескам за його надзвичайні голосові можливості й уміння захопити слухача своїм співом та грою...

„Ле Рапель“ Шарльєра ...артист, який співає і грає чудово. Його успіх був феноменальний.

„Дернер Нуель ді Люнд“ Штрасбург ...великий митець, який заслуговував собі на більшу кількість слухачів... В. Луців виявився надзвичайно добрим виконавцем пісень. Це артист великої кляси.

„Гет Центрум“ Амстердам ...одержав бурю оплесків за свій чудовий спів... і т. д.

„Свобода“ Нью Йорк ...виконання В. Луцева було глибоке, щире і пристрасне. Праця, яку він виконує велика, почесна й заслуговує на повну увагу. У виконанні В. Луціва бандура стас збуджує українського в українцях.

„Гомін України“ Торонто ...Цілком особливим явищем між українськими тенорами є Володимир Луців... Сила голосу і його діапазон рівна найкращим італійським співакам, але він ішо має те чого італійцям не достає сили чуття, якогось дивного притаманного лицю нам „героїчного трагізму“. Ця ціха виступала найяскравіше коли він виконував думи з високо чистецькою простотою без дробочки пози, чи зниження у побутовщині... Своїми виступами він виконує священу службу своєї нації, Велетові, що впав, але вже встас.

„Наша Мета“ Торонто ...У його близкому голосі, що несеться із стихією силою та могутністю, повно непорочної краси, повно ясного сонця і весниної радості, а техніка співу доведена до досконалості.

„Українське Слово“ Париж ...В. Луців завдяки своєму голосу й опануванню інструменту виводить українські думи на широку митецьку арену у найкращому виданні... В. Луців виявив себе митецем з відчуттям і зрозумінням різних стилів і цим він захоплює тих, що на цьому розуміються.

„Шлях Перемоги“ Мюнхен ...Широкий голосовий діапазон здивув у залі людей, а тембр його голосу захопив усіх... чи тільки українців забирає у польовім співом і грою цей унікальний співак-артист? і він захоплює всіх.

VOLODYMYR LUCIV is well known as an international performer on stage, radio and T.V., and also as a winner of the first prize at the International Contest of Singers in Belgium and has featured in over 200 performances in 20 odd countries. As a celebrated bandurist, he is an untiring champion of Ukrainian song, music and culture, and as such has gained great popularity in the Western World.

з нагоди Світового Конгресу Вільних Українців у Нью-Йорку
в листопаді 1967 р. РІК XIV. "ЕКРАН" Ч. 81-82,

НЕСТОР ГОРОДОВЕНКО

(на 10-річчя смерти)

Великий український народ протягом своєї довгої історії, зазнавав великі нещасти і переносив глибокі страждання, як ні один народ у світі. Одною з головних причин того нещасти було географічне положення України-Русі. Осівши на багатій, але відкритій рівнині причорноморської частини Європи, — на роздоріжжі, через яке здавна сунулися дикі кочові народи, український народ перший зустрічав наскоки тих народів. Обороняючи себе, свою землю й культуру, наш народ приймав найтяжчі удари тих кочових орд, що безнастінно насувалися здалека і близького Сходу. Найчастіше ті напади диких орд тут же й розбивав наш народ і цим рятував не тільки сам себе, а й народи Європи, від загибелі. Оцінюючи роль українського народу в історії народів Європи, геніальний Микола Гоголь, автор повісті „Тарас Бульба“ в 1833 році писав: „Уже всім відомо з історії, як їх (тобто українських козаків — В. З.) вічна боротьба й невгамонне життя спасли Європу від цих неугавних нападів, які загрожували її повалити“ (переклад наш — В. З.).

В той самий час, як народ наш напружував усі сили в боротьбі проти ворогів із Сходу, невдячні сусіди із Заходу точили зуби, щоб напасті на Україну з-за спини. Ця боротьба на різній стороні знешкодила кінець-кінцем український народ і він почав втрачати все: державність, права на самоуправління, права на землю й її природні благаства. Поступово почала переходити на службу до чужого ворожого пана своя провідна верства, старшина, залишивши напризволяще українське селянство з горстою інтелігенції: духовенством, учителями, дяками й писарями. Все, що лежало в основі формування народу як нації втратив український народ. Тільки мова, письменство і народна пісня — шире мистецтво душі — зосталися при ньому чудодійною і животворчою силою, як свідоцтво, „що ще живий той народ, і жити він хоче, і жити він може, і жити він буде“. (С. Єфремов: „Історія українського письменства“, том I, стор. II).

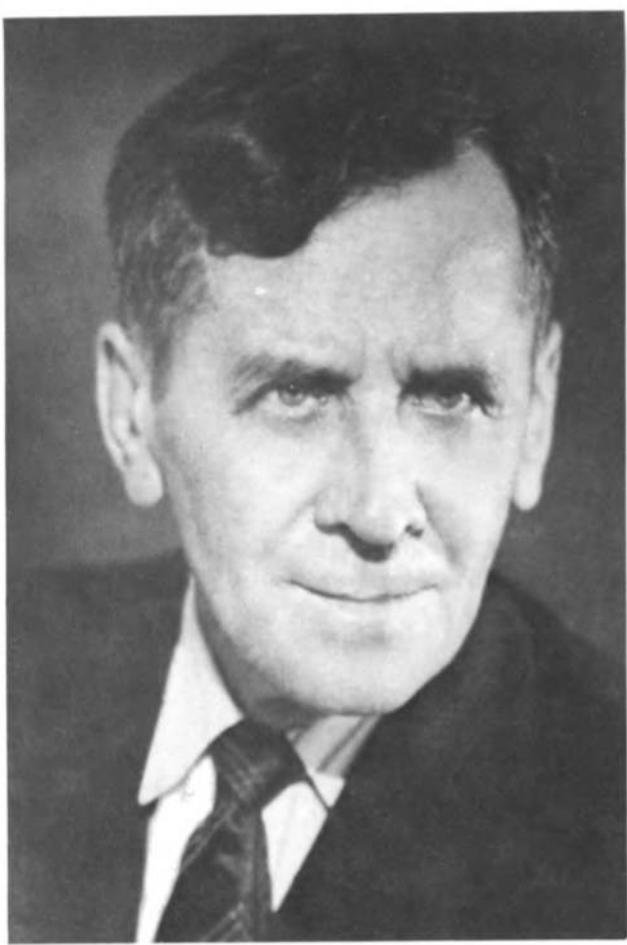
В царині мистецтва душі український народ — „без холопа і без пана“ — (з почуттям високої достойності за свій народ висловився Т. Шевченко) виявив надзвичайну силу свого генія, створивши в тих неймовірно тяжких обставинах неволі прекрасну літературу, народну пісню, живопис, музику. Пісня в народній творчості чи не перше місце займає глибиною почувань, багатством мотивів і інтонацій, красою форми і змісту. Всі знавці етнографії з світовим іменем ставлять українську пісню на одне з перших місць серед пісень народів світу. Так німецький письменник і перекладач Фрідріх Боденштедт (1819 — 1892), що в 1845 році видав „Поетичну Україну“ — збірник перекладів українських народних пісень, писав: „Нема в світі таєї країни, де б дерево народньої поезії такий роз-

кішний дало плід, ніде дух народній так живуче, так добре себе не виявив у своїх піснях, як в українців. Яке глибоке, справді людяне чуття, яка тула, що всю душу захоплює, однією в тих піснях! Які пестощі, з мужньою силою спаровані, пробиваються в піснях кохання!... До того ж українська мова до поезії з-поміж усіх слов'янських найприdatніша“ (Цитую за С. Єфремовим, там же.)

Через кількасторічну неволю український народ в основній масі своїй не зазнав різко виявлені процесів суспільної диференціації, поділу на антагоністичні класи. Тому й творчий український культурний і літературний процес проходив одним річищем; в тому річищі не було розриву між літературною і народною мовою, між оригінальним письменством і народною словесністю, між українською класичною музикою і народною піснею. Все багатство духовної культури було створене єдиним творцем, ім'я йому український трудовий народ. Тому справедливо називають українську літературу, народну словесність і народну пісню найдемократичнішими в світі. Трудова інтелігенція і талановиті люди фізичної праці спільно кували свою долю і рідну культуру. З лона того інтелігентного українського прошарку і українського селянства вийшов і НЕСТОР ГОРОДОВЕНКО.

Народився Нестор Городовенко 27 жовтня 1885 року в селі Венслави, Лохвицького повіту на Полтавщині. Дитинство Несторове було безвідрядне, повне горя й поневіряння. Нестор був нешлюбою дитиною сільської дівчини-наймічки Васси Мартинівни, що служила за покoївку в лохвицького лікаря Якова Миколайовича Андріяшева. Від нього й породила вона сина Нестора. Збезчещений наймічіші панська ласка була до порога: мати-покритка повертається в рідне село Венслави на глум і бідування з немовлям на руках, прозваним Городовенком, бо з города принесений.

Від колиски починаючи, малій Нестор бачив гіркі слізини матері і чув безпросвітні, повні суму й невимовного жалю пісні ІІ, в яких виливала вона своє нестерпче горе. Той образ матері-горювалиніці і ті ніжні-преніжні мелодії з безмежного поля пісень про жіночу долю матері — глибоко запали в душу Нестора, нерозлучні були з ним на кожному кроці його життя і з ними пішов він з цього світу. Несторова мати була красива на вроду, піжної душі жінка, мала чудовий голос і знала безліч народних пісень, в яких народ наш виливав журбу матері над колискою дитини, страждання й потайні слізини влюбленої дівчини, горювання зрадженої покритки, жалі по розлуці з батьком-матір'ю при виході заміж або в наймі, страждання від чоловіка-нелюба, особливо п'яниці, тяжке поневіряння у лихій свекрухи, бідування вдови з дрібними дітьми — всім цим оповивала мати-покритка душу сво-



проф. Нестор Городовенко 1960 р. Монреаль



Анастазія Городовенко, дружина Г

ПОЯВИВСЯ „АЛЬБОМ“ ЦИДЕНТА“. Альбом цей складається із шістьох сторінок друку та тридцяти п'яти ілюстрацій — портретів. На останній сторінці вміщена

Чикаго. — В опрацованій Колегії і В-ва „Екран“ ків“. Це видання може по-тут щойно появився друком служити допоміжним ілю-
г. Альбом українських кни-
зів, королів, гетьманів і пре-
зидентів.



Хор „Дніпроюз“ (1917-1920 рр.) Київ 1920 р. місяць лютий. Н. Городовенко сидить в другому ряді шостий з права. Побіч нього, адм. Яструбицький, а з правого боку диригента дружина Анастазія.

АЛЬБОМ УКРАЇНСЬКИХ КНЯЗІВ, КОРОЛІВ, ГЕТМАНІВ і ПРЕЗИДЕНТА

ЦНА: 2 дол.



Капеля „Думка” перед від’їздом до Франції з Концертом у 1929 р. Посередині Нестор Городовенко — диригент. З правого боку акомпаніатор А. Біленький.

го первенця Нестора і виховала ту душу ніжною, чутливою до народньої пісні, з багатством якої пішов Нестор у світ по науку, а після неї до мистецької діяльності. Типовим зразком пісень, співаних матір’ю для малого Нестора, які лягли в основу музичного світогляду його, може служити пісня „Ta червона калинонка”, яку пізніше записав від матері Нестор, додавши до мелодії підголосні партії. Цю пісню з неперевершеним мистецтвом виконував він сам із хором „Думка” в Києві 1942 року. Цей шедевр ніколи й ніде не був надрукований, тому ми рішили подати його в кінці цієї статті.

Десь коло 1890 року мати вийшла заміж і перехала з чоловіком і малим Нестором до м. Лохвиці, де Нестор кінчав початкову школу. В часи навчання в початковій школі Нестор співав у церковному хорі, був „вожаком” альтової партії і виконував сольові частини церковного співу. Вітчим Несторів був доброю вдаче чоловік і старався сповнити завітне бажання матері вивести Нестора в люди. З неперевірених відомостей, природний батько, лікар Я. Андріяшев, що перешов тоді на працю лікаря в м. Прилуку на Полтавщині, чималим прислужився, щоб Нестор дістав освіту.

На 16 році життя Нестор вступає до полтавської учительської семінарії, що на Шведській Могилі була. Крім загальноосвітніх предметів і спеціальних педагогічних, в цій учительській семінарії були добре зорганізовані музичні курси, на яких викладали елементарну теорію музики, початки гармонії, диригування хором і спів. Нестор з особливою любов’ю віддавався диригентурі і грі на скрипці, на якій чудово грав. Закінчивши семінарію, Нестор один рік учителював у якомусь глухому селі на Полтавщині і зразу вступив до вищого учительського інституту в Глухоні, що готовував учителів для вищепочаткових шкіл, учительських семінарій і нижчих класів гімназій. В цьому інституті Нестор познайомився з відомим педагогом, професором петербурзької консерваторії і фольклористом Олександром Івановичем Рубцем, який тоді через хворобу очей переїхав до рідного Глухова. В О. Руб-

ця Нестор Городовенко студіював теорію музики і гармонію. Закінчивши інститут, Н. Городовенко розпочав свою учительську діяльність в рідному м. Лохвиці, організував там великий міський хор, а також церковний хор, з яким виконував складні церковні композиції українських класиків-композиторів: Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Березовського, Прот. П. Турчанинова. З Лохвиці Городовенко переїжджає до м. Переяслава, в якому обіймає посаду учителя гімназії і диригента гімназіяльного хлоп’ячого і дівочого хорів. Короткий час учителював в Ольгополі.

В 1917 році Н. Городовенко переїжджає до Києва, де присвятив себе виключно диригентській діяльності і науці співу в другій київській гімназії. В Києві познайомився він із М. Леонтовичем, К. Стеценком, О. Кошицем, Я. Степовим. За часів Директорії Української Народної Республіки в Києві при великій кооперативній організації „Дніпроро-союз” засновано було два хори. Одним хором керував К. Стеценко, а другим — О. Кошиць. Ці хори мали завдання подорожувати по всій Україні і популяризувати українську пісню серед населення. На початку 1919 року, коли О. Кошиць виїхав закордон, а К. Стеценко перешов на іншу працю, керівництво „Дніпроро-союзу” за згодою керівництва народної освіти об’єднало ці два хори в один хор і на посаду диригента цього об’єднаного хору призначено Н. Городовенка. В скромому часі цей хор реорганізовано і названо „Державна Українська Мандрівна Капела”, в абревіятурі — „ДУМКА”. Цим хором від 1919 року до 1936 року постійно керував Нестор Городовенко.

В історії українського хорового мистецтва „Думка” досягла вершин майстерності виконання української пісні. В основі цих досягнень лежали три чинники: 1. патріотичний ентузіазм, породжений надіями і подіями українського національного відродження, 2. склад хору і 3. талановитість диригента.

1. „Думка” була організована в Києві 1919 року, в ті часи, коли український народ, скинувши кайдани російського нацизму, геройчно боровся за

свою демократичну державу, соціальну й національну свободу. В ті часи українська пісня стала гаслом тієї боротьби і набула особливого символічногозвучання. Нести українську пісню в народ, будити в ньому благородні патріотичні почуття до України і її культури, бути еразковою школою хорового співу — таке почесне завдання стояло перед „Думкою”.

З перших днів свого існування „Думка” взялася до праці з великим ентузіазмом і наполегливістю. За короткий час був винесений великий репертуар, що складався з українських пісень в народній гармонізації, з обробок народніх пісень українських композиторів: М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця, Л. Ревуцького, П. Козицького, П. Демуцького, С. Людкевича, М. Верниківського, а також творів світових класиків-композиторів.

Популярність „Думки” з кожним роком зростала, дякуючи великій кількості концертів, які давала воно по всій Україні і далеко поза межами її. Всі концерти „Думки” в кожній місцевості були великим національним святом і всіди мали блискучий успіх.

2. Склад хору „Думка” був просто феноменальний. Найкращі професійні вокальні сили м. Києва, що був творцем оригінального київського хорового співу, увійшли до „Думки” з перших днів заснування. Багатьох співаків Н. Городовенко мав змогу добрарати з усіх частин України під час концертних подорожей. Кожна губернія України, кожний поніт її представлений був у „Думці” і гордився своїм співаком-думчанином. Можливості добору співаків були не обмежені, і в доборі голосів по діапазону, по тембрі, по артикуляції і дикції, сольфеджію і слуху Н. Городовенко ставив високі вимоги. Дякуючи цьому, „Думка” в роках 1925 — 1928 досягла апофеоза свого мистецького розвитку, наслідуючи найліпші традиції українського хорового співу: М. Лисенка, Я. Калішевського, О. Кошиця. Дякуючи знаменитому виробленому строєві, бездоганному монолітному звучанню, підпорядкуванню досяконалої хорової техніки мистецькій меті — вті-17



Хор "Україна" 1946 р. Фіссен - Німеччина

ленню художнього образу в музичних звуках і про-никновенному перенесенню Його в чуттєвий світ слухача, — „Думка” заслужено стала користуватися славою найкращого хору цілого ССР. Про це писала вся тодішня преса.

Маючи в своєму розпорядженні такий високомистецький колектив, соціетський уряд задумав продемонструвати досягнення своєї культури в Західній Європі. 6 січня 1929 року „Думку” було відряджено в концертное турне по Франції. І той уряд не помилився, про це свідчать надзвичайно інтересні й цінні для нас характеристики хору „Думка”, які містилися в рецензіях французьких видатних музичних критиків у французькій пресі. Виступи „Думки” у Франції перетворилися в справжній триумф української хорової культури. Критики відзначали особливу якість голосів, тонку чутливість хору до мистецьких вимог диригента і емоційність виконання. Особливо захоплені були французи басовою партією „Думки”, оксамитно м'які звучання якої на глибинних тонах зачарували їх і викликали подив. „Ніде в світі нема тепер таких глибинних і прекрасно звучащих басів, — писала преса, — вони збереглися тільки в слов'янських народів і то переважно в Україні”. Велике захоплення західно-європейського слухача викликала висока вокальна культура хору у виконанні західноєвропейської класики: твори І. Гайдна, І. Брамса, Ш. Гуно, К. А. Дебюсса, М. Равеля. Але найбільше захоплення вибуhalо від виконання „Думкою” українських народних пісень. Можна сміливо сказати: коли в свій час О. Кошиць покорив французів виконанням „Ще-

дрика” М. Леонтовича, то Н. Городовенко остаточно заполонив їх виконанням „Лударика” того ж славного композитора нашого.

Високі якості виконавчого стилю „Думки” створилися в результаті ряду умов. Про наслідування кращих традицій хорового співу київської школи ми вже згадували раніше. Важливу роль у формуванні того виконавчого стилю відіграв добір репертуару. Українська народна пісня у всьому її багатстві змісту, настроїв, мелодії і краси є тим благодатним матеріалом для виховання культури мистеців і пробудження в них людських почувань. Глибоке знання і тонке відчуття характеру української пісні Нестором Городовенком допомогли Йому стати правдивим інтерпретатором рідної пісні, надхненним виконавцем її і мистецьким провідником „Думки”.

Від 11 до 21 березня 1936 року „Думка” брала участь у першій українській мистецькій декаді в Москві, в якій брали участь 4 музично-хорові та хореографічні колективи і Київський театр опери та балету. З великим успіхом виступала „Думка” у тій декаді. Орденом „Знак пошани” був відзначений Н. Городовенко, який повний надій на дальшу працю у з покликання призначений ділянці рідного мистецтва повертається до Києва. Та, видно, „чимсь” не додів він натури кремлівського володаря, коли через пару місяців по триумфові дістав наказа із управління в справах мистецтва звільнити „заслуженого артиста й орденоносця” Н. Городовенка з посади диригента „Думки”.

Можна собі уявити ті страшні переживання Нестора, над головою якого повис Дамоклів меч дальших репресій. Майже з рік був без праці Нестор і не мав уже ніяких засобів до життя. Але десь на початку 1937 року в Києві був організований Ансамбль пісні і танцю. На керівника вокальною частиною призначено було Н. Городовенка, а хореографічного — П. Вірського.

Н. Городовенкові пощастило в дуже короткий час створити новий хор, що складався з професійних співаків. Частина членів хору „Думка” з любовію й пошаною до свого колишнього диригента теж переїшла до Нестора. Напружена праця з новим хором протягом перших 9 місяців увінчалася повним успіхом. Десь восени того ж 1937 року Н. Городовенко дає перший концерт у будинку колишнього польського театру на Прорізній вул. з новим своїм хором і артизмом виконання побиває „Думку”, що продовжувала своє існування під іншим керівництвом.

Новий Ансамбль з енергією працював над своїм репертуаром, підготував до вистави „Українське весілля”. Але дальший діяльності перешкодила Друга світова війна. Н. Городовенко виїжджає з хором до Харкова, потім на Донбас, а пізніше на Північний Кавказ до П'ятигорська. Через відсутність транспортових засобів Н. Городовенко не міг далі евакуватися і залишився в П'ятигорську, аж поки туди не вступило німецьке військо.

Душа Несторова поривалася до Києва. І нарешті в серпні 1942 року повертається Нестор до його на нове будування й поневіряння тепер уже під чужим паном. Населення напівзруйнованого Києва голодувало й замерзло від холоду. Національно-культурна робота завмерла. Однаке в той час із колишніх членів „Думки”, що залишилися в Києві, і інших співочих сил утворилася нова капела під назвою „Українська Національна Хорова Капеля”, диригентом якої був Петро Гончаров. З величими труднощами Н. Городовенкові вдалося дістати призначення на другого диригента цієї капелі. Ця капела давала концерти в Києві і виступала з співом по радіо. Диригенти керували капелею поперемінно, по два тижні в місяці кожний. П. Гончаров був теж талановитий диригент, але переважно церковний; він мав прекрасний хор у Київській Софії, а за німців диригував хором в Андріївському соборі. Напівліпій П. Гончаров мав абсолютний музичний слух, досягав досконалого ансамблевого звучання, точної інтонації і виразності. Але в Його виконанні не чути було того національного духу, емоційності й проникновенности, як у Н. Городовенка. Той же хор, та ж сама пісня, але під диригуванням того чи другого диригента враження від виконання було різне. Мистецьке змагання двох диригентів кінець-кінцем закінчилося перемогою Нестора Городовенка: мистецька духовно-національна стихія остаточно сприяла цьому, хоч талановитість



Хор "Україна" під дир. проф. Нестора Городовенка на концерті в Регенсбурзі 1946 р. Західна Німеччина. Ф. мгр В. Грицик.



Хор "Україна" із Капелею Бандуристів Мінхен 1948 р. Німеччина, По середині Н. Городовенко і Гр. Китастий.

обох прославлених диригентів наших поза всяким сумнівом. Це є переконливим доказом того, яку вагу мають у формуванні мистця спадкові, національні й виховавчі чинники.

Життя і диригентська діяльність Нестора Городовенка може служити класичним прикладом того, що українським диригентом-мистцем можна стати при вродженні з Божої ласки талановитості тільки тоді, коли мистецьку душу свою озбройш глибоким знанням усього багатства народньописенної творчості і музичної спадщини клясиків-композиторів, в тому числі і світових, і виховаеш ту душу здатною до вражливого сприймання найтоніших почуттів, закладених в потаємних глибинах їх.

На прощання з Києвом через примусову з німецького наказу масову евакуацію Нестор Городовенко дає з своєю Національною Капелею величний духовний концерт у серпні 1943 року. В програмі того концерту було 12 найкращих духовних концертів Д. Бортнянського. Враження від того концерту у слухачів було особливо зворушливим, розлука з рідним і милим серцю Києвом докраю підсилювала його. В скрому часі Нестор пустився в пригніченому настрої в невідому й повну тривог мандрівку на Захід. Першою зупинкою тих мандрів був Львів. В ньому Н. Городовенко з доручення Інсти-

туту Народної Творчості при Українському Центральному Комітеті організував популярний на всю Галичину хор. Праця з цим хором була недовга: за рік довелося переїхати до Німеччини. Після капітуляції Німеччини в 1945 році, Н. Городовенко організовує з переміщених українських співаків новий хор під назвою „Україна”, з яким протягом 3-х років концертував по таборах переміщених осіб і приносив духовну насолоду українському населенню по таборах.

В 1949 році на запрошення Крайової Екзекутиви УНО Н. Городовенко прибуває до м. Монреалю в Канаду, де він протягом 14 років диригує монреальським хором „Україна”. Не зважаючи на те, що цей хор складався із співаків-аматорів, концерти цього хору проходили з великим успіхом і дірвіквали до виконавчого рівня професійних хорів. Але останнім часом Нестор почав недомагати, тяжка хвороба перемогла стружене тіло мистця: в п'ятницю, 21 серпня 1964 року в одному з монреальських шпиталів перестало битися згорюване серце Нестора, що жило й працювало для України і принесло для неї невмирущу славу.

В глибокій тузі проводжала велика монреальська громада українців в останню путь улюблена і дорогого їй Нестора, багато шанувальників та-



**PAVLO VIRSKY.
PEOPLE'S ARTIST OF THE USSR.
ARTISTIC MANAGER OF THE HON-
OUR'D STATE DANCE COMPANY
OF THE UKRAINIAN SSR.**

ланту покійного прибуло на похорон з інших міст Канади й Америки. Жалобою оповілися серця українців, розселених по всьому світі. Не одна широка душа в Україні мисленими очима зажурилася над тим, що серце своє поклав на Вівтар служіння Української Пісні.



Весняний концерт хору "Україна" при Укр. Нац. Об'єднанні. Мист. керівник Н. Городовенко, п'яністка п. Оля Сушко-Наконечна. Монреаль, Канада 1952 р.

ТА ЧЕРВОНАЯ КАДИНОНКА

Записав від своєї матері
Нестор Городовенко.

1. Та че - рво - на - я та ка - ли - нош - ка -
та че - рво на я та ка, ли

нош - ка та ли яр - мо - ре - ли

ся - ли - лася.

2. Та на яр-море схилилася (2 р.)
Та чого дівка зажурилася?

3. „Та ой на стану та на ставочку (2)
Та пливуть качки в три рядочки.

4. Та одна одну та спереджає, (2)
Та кожна собі пару має.

5. Та ой я живу та в Божій карі, (2)
Та не дав мені Господь пари.



Сидять: від ліва: Іван Власенко, (також співак Капелі Кошиця),
Н. Городовенко і др. Максим Журко

Skala-Starycky

PARIS — The noted Ukrainian operatic tenor Miro Skala-Starycky died here suddenly en route from a concert on February 17, 1969

Starycky, a native of Western Ukraine, studied voice at the famed M. Lysenko Musical Institute in Lviv, and in Vienna and Salzburg. In 1946 he emigrated to Paris, where he was engaged as a lyric tenor with the Paris Opera. Starycky appeared with the famed "La Comique" Opera, as well as with the opera companies of Toulouse, Madrid and London.

The noted tenor also made frequent appearances in Ukrainian concerts and operas.

С. Заріцька професором Вис. музичної школи в Парижі

Паризька Еколі Нормаль де Мюзік запросила нашу відому співачку, Євгенію Заріцьку, провадити нову класу уdosконалення інтерпретації співаків у біжуному академічному році.

Її курси відбуватимуться у найкращій залі Школи — Саль Шарль Мюнк, при Бульварі Малезерб, ч. 114-біс.

EUGENIA ZARESKA

Née en Ukraine d'un père ukrainien et d'une mère viennoise, elle fréquenta le Conservatoire de musique à Lemberg (Lviv), tout en poursuivant ses études universitaires. En 1938, elle obtint le premier prix au Concours international de chant à Vienne. Elle donna par la suite de nombreux récitals en Italie, notamment à la Société « Santa Cecilia » à Rome et à la « Scala » de Milan.

Débutant à Londres en 1946, avec

l'Orchestre Philharmonique sous la direction de Von Beinum, elle chanta au « Covent Garden », puis en France, en Hollande et en Suisse, sous la direction de Furtwängler, Guarnieri, Adrian Boult, etc.

Eugenia Zareska participa également aux Festivals d'Edimbourg, d'Aix-en-Provence et au Festival de Musique moderne à Venise. Elle a été, pendant les dernières saisons, soliste à la « Scala » de Milan.

Мирослав Скаля-Старницький



Miroslav Skala-Starycky
Мирослав Скала-Старницький — оперний співак-тенор.

Allure Skala

В мистецькому світі він відомий як МІРО СНАЛЯ (Скала — від назви родинного міста).

По закінченні середньої освіти в українській гімназії в Станіславові, студіює співі і музику у Вищому Музичному Інституті ім. М. Лисенка у Львові, а пізніше там же в Українській Державній Консерваторії. Дальше студії у Відні, виступи в Берліні, Ліпцигу, Празі, Брно, Парижі (де в 1951 р. був нагороджений за особливі досягнення і успіхи в мистецтві і співі почесною грамотою і срібною медаллю міста Парижу), Барселона, Мадрид, Швейцарія, Північна Африка і з 1953 р. працює постійно в королівській опері „Ля Моне“ в Брюсселі першим тенором Королівської Опери.

EUGENIA ZARESKA



Євгенія Заріцька — оперова співачка — меццо-сопрано, яка, як і всі інші українські митці, збагачувала програми концертів

Eugenia ZARESKA Soliste mezzo-soprano
РІК XIV. "ЕКРАН" Ч. 81-82,

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР ДМИТРА КОТКА



ДМИТРО КОТКО

Український професійний хор в Польщі

Перший професійний Український хор у Польщі під проводом диригента Дмитра Котка був організований з українців-наддніпрянців 1921-го року у містечку Стрілково на Познанщині. Пізніше в склад хору вийшли співаки з місцевого населення.

Основоположниками того хору була група ентузіастів хорового співу — переважно бувших учнів та студентів різних музичних та консерваторій, які після першої світової війни опинилися в Польщі.

Пригадуються такі прізвища ініціаторів хору: брати Микола та Олександр Самойловичі; перший бувши студент Київського комерційного Інституту, другий випускник Харківського музичного училища, Ігор Білявський — студент Петербурзької консерваторії, Олекса Овчаренко — учень Екатеринославського музичного училища, Павло Воскресенський — студент Київської консерваторії Григорій Нестеренко, учень Київської музично-драматичної школи Миколи Лисенка, Веніамін Чайковський — учень Одеського музичного училища, Василь Андрієвський — учител співу якоїсь школи у м. Херсоні, Дмитро Леопотович — хорист архієрейського хору у Києві під батутою диригента Калішевського, бас профундо-октавист хору Надежденського у Кисви і Петро Іванович Чеканів, якого завдяки його феноменальному голосові знали у Польщі, не лише знавці чи любителі хорового співу, а й школярі, продавці газет, учителі, а навіть барабанщики, які на вулицях і площах міст читали громадянам різні магістрацькі оголошення чи розпорядження. Між іншим і наш хор також користувався такого роду реклами.

Диригент хору Дмитро Васильович Котко також належав до тих ентузіастів хорового співу, які відважилися, будучи на чужині, без усякої матеріальної, а навіть моральної допомоги, створити Український хор і пуститися в розбурхані хвилі «життєвого моря». Неречислені співаки мандрівного Українського хору довгий час, а дялкі до самого кінця працювали в тім хорі під незмінною батутою Дмитра Котка.

Дмитро Васильович уродженець Таврії, тепер Запорізької області. Батьки — хлібороби — середняки. Учився, як і багато інших не пансіонних дітей в Ординській духовній-місіонерській семінарії (Терська обл.) де і скінчив диригентсько-хореїстський клас (факультет). До часу організації мандрівного хору у Польщі, він мав уже дяякі диригентську практику, тому саме його вибрано своїм художнім керівником і диригентом хору. Адміністратором хору був Олександр Тимченко, який трохи краще від нас знов польську і німецьку мови і був великим оптимістом щодо нашого майбутнього. Він жартуючи говорив часто, «зірка нашого хору щойно загорілася, а як і як довго світитиме, залижить лише від нас самих». Офіційно наш хор називається: «Український хор». Правда, коли ми приїжджаємо на гастролі в Галичину, чи на Волинь і Холмщину, польська адміністрація вимагала від нас, аби ми в оголошеннях добавляли слово «наддніпрянський». Тому ми виступали під назвою «Український наддніпрянський хор».

Не легкими були перші кроки нашого концертования та заробкування. Хор наш молодий, в мистецькому світі незнаний. Треба було виробляти собі ім'я повноцінної, художньо викінченої групи. Це все робилося на ходу; щоб засісти на якийсь підготовчий період ми не мали ані місця, ані засобів. До того що з 1921-го року по 1924 рік нам дозволялося влаштовувати свої платні концерти лише в трьох воєвідствах — Поморське, Познанське і Горішньошльонське. Лише як виняток, від часу до часу, нам дозволяли виступати з концертами у Гданську, Сопоті та прикордонних містах у Битомі, Забжі, Глівицях та інших. Свої концерти у Польщі Український хор починає з таких міст на Помор'ї як Косцежина, Картузи, Гдиня — тоді ще невеличке рибацьке селище, Старогардт, Хойніци і т. д. Нам здавалося тоді, що ця земля заселена кашубами була найбільш відсталою закутиною тодішньої Польщі. Нас часто там запитували, що то за така держава Україна і де вона знаходитьться? Яке мистецтво могло цікавити тих узбогих рибаків? Отже не трудно уявити собі який успіх спочатку там ми могли мати і які матеріальні горизонти були коло нас. Нас тоді і рятували ті одноразові дозволи на виїзд до багатьох прикордонних міст. Буде зовсім правильно, коли скажемо, що перший професійний Український хор у давній Поль-

Український хор Дмитра Котка 1923 р.

щі починає свою діяльність у тяжких умовах крайньої нужди і адміністративних обмежень. Любов до пісні і віра у власні сили нас підтримували: ми ще з більшим запалом бралися до збагачення свого концертного репертуару та до вдосконалення, виконавської майстерності. В ті часи можна було багато днів нарахувати таких, в які ми не обідали, бо не мали за що, але не було дня, щоб хор не вів репетиції, або не розучував якоїсь нової пісні. Тоді ми, всі учасники хору, багато працювали над собою. Вже перші кроки діяльності згаданого хору відзначалися потягом до народно-пісенної творчості. Ми самі між собою збиралі, записували один від одного і обробляли українські народні пісні, які з успіхом виконувались на концертах. Набути друковані збірники пісень не мали де, та й фондів не було. Приїхавши до якогось міста, ми звичайно організовували не менше як три — чотири концерти, приймаючи до уваги, що перші концерти нам не дадуть ніякого прибутку, це були так би мовити концерти для реклами, допіру щéйно третій, четвертий рятували ситуацію. Бувало публіка, розсмакувавши, що добре хлопці співають, часто просила нас, аби ми осталися ще хоч би на один концерт. Не дивлячись на те скільки маємо слухачів у залі, хор спілав завжди з відповідним настроєм, вервою і артизмом, аби слухачі мали якнайкраще уявлення про Україну, український народ та його культуру.

У нашій програмі було чимало пісень сповнених туги й горя; ось як «Та болять ручки...», «Ой у полі жиго...», «Ой з-за гори, з-за лиману...», «Закувала та сива зозуля...» інші. Але в нашому репертуарі байдурих, веселих і жартівливих пісень не мало: «Била жінка мужика», «Та орав мужик край дороги», «Від Києва до Лубенъ», «Ой кум до куми залинявся» та багато інших. Присутні на залі слухачі, завжди були захоплені нашим співом. Особливо всім імпонувала хорова басова партія; може тому, що заході, як ми помітили, тенорів не бракувало. Все що не співак, то тенор. А басів не густо.

'От так майже ми рік проконцертували на черствім, холоднім Помор'ю, не минаючи ні міста, ні містечка, а навіть виступаючи в невеликих селах. Це для нас була велика школа набуття сценічної відваги та філігранної шліфовки. За цей час вже у хорі накреслилась чіткість репертуарної лінії та виконавського стилю. В хорі яскраво і переконливо звучали вже старовинні, українські народні пісні, щедрівки, канти і класичні твори українських, російських та західно-європейських композиторів. Ми вже мали і кілька народних польських пісень: «Подкувечки», «Гей дана!», «Краківське весілля», «Не опущай нас!». Про наші концерти провінціональні газети писали в той час таке: «На естраді нашого міста виступає Український хор, він нечисленний, але з надзвичайно сильними і по тембрі з прiemними голосами. Співають без нот, а звучить той хор які боркі, що складається зі ста труб». Це звичайно не були фахові рецензії, не музичні критики їх писали, але й такі, від серця написані слова, для нас і для нашої концертної справи були дуже цінними в ті часи.

Так хор наш з перемінним успіхом просувався в напрямі великого й по культурі досить значного міста Познаньщини — міста Познань. Познаньщина нас дакю цікавила, нам багато говорили про культуру того краю, і про музичність познаняні, і про те, що майже по всій Познаньщині існує мережа хорів та хорових товариств.

Нарешті Український хор приїхав до міста Познань. Кажуть «на місливця і звір біжнь». Нам таки першого дня пощастило бути присутніми на репетиції «Познанського народового хору», яким керував відомий композитор та органіст, професор Фелікс Нововейський. Ми прийшли аби познайомитись з Євангелицею залею, в якій наступного дня мали виступати з своїм концертом, і тут же довідалися, що в тій залі відбувається саме репетиція Познанського хору, яку веде сам проф. Нововейський. Нам було дозволено послухати репетицію, ми зайняли місце на балконі, бо майже весь партер був зайнятий співаками Народового хору. Хор співав у супроводі органів і двох фортеп'янів, що стояли на сцені, а між ними з диригентською паличкою, кидався то в один, то в другий бік, невеличкого росту, з великою шевелюрою на голові і з великим чорним бантом на шиї, професор Ф. Нововейський. Співали композицію самого ж таки Нововейського — «Легенда Балтику», річ хорова, складна, але робота якої не ладилася, хор не звучав. Нам кинулося в очі те, як тримаються хористи в часі репетиції. Пере-

довоєм дисципліни — ніякої, уваги на диригентські покази — ніякої, кожний співає коли хоче і як хоче, звідси ансамблю — нікого. Не разом кінчають будь-яку фразу; бо не разом і починають. Пізніше Народовий хор проспівав ще дві народні пісні, які також не зробили враження, бо властиво не були опрацьовані, в нашому розумінні цього слова; тим більше, що ці пісні намагалися вони виконати а-капельно.

Відомо, що народна пісня на Україні з самого свого виникнення розвивалась у руслі а-капельного співу. Тому, нам українцям, співати а-капельно ніби сама природа велить, для наших хорів співання без супроводу не утворювало ніяких труднощів. Натомість, як ми на власні вуха переконалися, для поляків хоровий спів без супроводу фортепіано чи іншого якогось інструменту було діло паразітне мисливі. Дякуючи за спів, наш адміністратор Тимченко представив професору з хором послухати хоч одну українську пісню у виконанні нашого хору. Нововейський без захоплення погодився лишитися, з ним лишилася і більша частина христів. Коли ми вийшли на сцену, гурток наш був невеличкий, тай наш зовнішній вигляд не викликав великого довір'я. Адміністратор на власні вуха чув такі розмови: «як там можуть співати так бідно одягнені люди? Та їм довго не прийшлося чекати, щоб переконатися у своїй помилці. Дмитро Васильович, діскретно піддавши тон, ми ж співали а-капельно, дав знак хорові і зі сцени попливли злагоджені, інтонаційно чисті, для слуху приемні тихі акорди, спокійної а-капельної пісні на слова Т. Шевченка, муз. Роздольського «Сонце заходить, гори чорніють». Гамір, що був чутний на залі перед початком пісні — зник, на залі гробова тиша, а звукова хвиля за хвилю чудової пісні росте, міцнішає і нарешті з компактних акордів хорового супроводу вириває прекрасний голос — соло баритона, «Ой, зоре, зоре! Чи ти зйшла вже і на Україні». Співець Олександр Самойлович. З залі чується «слічне!» — хотісся не витримав... добавив «браво! Коли хор закінчив пісню на якийсь час утворилася пауза. Адміністратор Тимченко, який ширив поміж публікою, переказував пізніше, що слухачі, коли останні звуки пісні завмерли завороженими очима дивилися один на одного, завмерлі в захопленні, нарешті зала наповнилась громом оплесків, били не лише в долоні, гримали ногами по підлозі, били кулаками об крісла, кричали «просім ще!» Словом замість одної пісні ми мусили проспівати п'ять. Нарешті на сцену вискочив схвильований проф. Нововейський. Він дослівно повис на шиї диригента, цілуєчи Котка. Він дякував всім нам за прекрасний спів, а повернувшись до своїх співаків сказав: «Ви бачите перед собою людей, що знаходяться далеко від своєї батьківщини, ви чули їх спів, ото ж вони й тут, на чужині, не забули своєї пісні, яку створив їх народ, вони і тут не перестали любити її. Учімося ж від них

ньому Шльойську, хор перш усього хотів зреалізувати свою мрію, зробити концертне турне по Галичині, Волині, Холмщині, а потім і по всій Польщі, побувати у Варшаві, Кракові, Вільні, Любліні і т. д. Це було зроблено, але докладно на цих концертах застосовуватися не будемо. Про ці концерти можна прочитати у відгуках преси. Для прикладу наведу хоч би відгук проф. Венявського, який виступ хору у Варшавській Консерваторії оцінив так: «П. Дмитро Котко двічі показав нам у залі Консерваторії свій немалій синівацький колектив, який складається з сильних і гарних голосів. Імпозантною рисою Українського хору є басові голоси, один з них просто феноменальний бас-профундо з дійсно органною вібрацією і прекрасним звучанням найнижчих нот. Він є цілковито винятковий». («Жечнополіта» 25.IV.1925). У газеті «Хвіля» (1925 № 2352) Альфред Пльон писав: «Колектив Д. Котка є, як ми вже минулого року писали, ансамблем майстерно згартованім під огляdom чистоти інтонації, правильності віддиху та динаміки. Усі програмні та поза програмні пісні були виконані з інвічайною прецизією й певністю, що виникає з великої заслуги диригента. Він знає як належить вести хор і вміє йому передати свою волю. Успіх хору, який виступав у національному одязі, був називайно великий. Як співаків, так диригента прийнято з ентузіазмом».

Наша хорова сценічна дисципліна, точність в якому часі починалися наші концерти, не дивлячись, збиралася публіка чи ні, співання на сцені всього концерту без нот, це все з великом подивом відмічала як польська, українська, німецька, жидівська та інша преса.

Треба зазначити також, що назагал польське суспільство доброзичливо відносилося до нас, часто проявляло навіть гуманні почуття. Це було пам'ята 1922 р. Хор приїхав на гастролі в Кемпно. Ale в той час у Варшаві було вбито першого президента Польщі Г. Нарутовича. По всій Польщі була оголошена жалоба. Театри, концертні залі, кінотеатри все було замкнене. В силу обставин ми по неволі стали безробітними. Це скоро рознеслося по місту і ось нежданно, ні гадано, нам якісь жінки-польки приносять до готелю кільканадцять буханів хліба, ковбас, шинки, різних консервів, яєць. Як виявилось, для цього у місті наскоро організувався комітет, який заспікувався нами. В заключенні можна сказати, що хор наш своїми концертами, своїм прекрасним виконанням не лише українських пісень, а й польських пісень як народних, так і класичних творів, викликав серед слухачів, спеціально серед поляків, повну революцію в їх поняттях про українську пісню, про українську культуру, а також і зміну і відношеннях поляків до українців взагалі.

Український календар — Варшава

М. Кравчук



Поїздка мішаного хору Дмитра Котка по Німеччині 1928 і 1929 рр.

ДМИТРО КОТКО є ДИРИГЕНТОМ КАПЕЛІ СЛІПІХ БАНДУРИСТІВ У ЛЬВОВІ

Багато літ минуло, відколи ми пели сліпих бандуристів. Цю капелю зустрічалися з ім'ям Дмитра Котка, незрівняного, Богом обдарованого диригента. Його доля майже никому не була здана. Його особа зникла у воєнній завірюсі і на фестивалі сліпих мистців у Києві дістала перше і найвище відзначення.

На світлині в «Новому Шляху», з якого ми взяли цю вістку, бачимо — цілком сивого вже нашого славного диригента в кругі сліпих бандуристів.

як троє співати і любити свою пісню». Він тут же закликав усіх, аби не лише самі купили білети на завтрашній концерт, а і своїм знайомим та родичам зробити те ж саме, бо про такий спів є можна розповісти, його треба послухати.

Професор Нововейський запросив нас всіх після цього оглянути старовинний познанський замок і каплицю в тім замку, в якій колись молій Нововейський починав свою кар'єру органіста. Він продемонстрував нам свою артистичну гру на органах і, роздавши вже готові ноти для чоловічого хору, просив нас в супроводі його на органах поспівати «Лякримозу» — Моцарта. Ми не проспівали, а радше відспівали, просольфеджювали кожну нотку, бо у репертуарі у нас того не було, а ще й латинський текст утруднював справу виконання, хоч і проспівали ми відносно чистенько. Нововейський був захоплений. Крім того оглянули ми тронний зал, мисливський зал з чудесними чучелами, тепер не існуючими різних звірів, лазили на самий верх високої вежі, оглядали все місто.

Всі вісім концертів у місті Познані, що відбулися по різних залах, пройшли з дуже великим успіхом. Преса дуже прихильно відгукнулась на наші виступи. В деяких газетах були такі суперлативи, під адресою нашого хору і диригента, що нам здавалося, ми того й не заслуговували. Матеріально Познань поставив нас на ноги. Навіть коли ми вийшли на провінцію, такі міста як Могільно, Крушвиця, Іновроцлав, Гнезно, Шрем, Плешев, Жнін, Шубін і багато інших, давали нам аишлагові каси. Лише в 1924 році хор одержав міністерську ліцензію, яка давала нам право концертувати по всій Польській державі. Тепер ми почули себе як птиця, якій розв'язали крила. Закінчивши гастролі по Горіш-

as doctor of musicology on articles concerning Ukrainian music for German, Dutch and other encyclopedias. He is also currently doing research at the University of Utrecht on Josquin de Pres. Last June Prof. Antonowych gave a lecture on him in New York City to the International Congress devoted to the work of this composer from XV-XVI century.

S. Kanafotskyj

„ВІЗАНТИЙСКИЙ ХОР” У КАНАДІ І З’ЄДНАНИХ СТЕЙТАХ АМЕРИКИ

Разом із „Візантійським хором” виступить як гость — артист Володимир Луців, міжнародної слави тенор і бандуррист. Крім того, він являється технічним і мистецьким керівником та організатором цього першого й величного концертного туру „Візантійського хору” по Канаді і ЗСА.

Згадане турне проходить під високим патронатом Іерархії Украйнських Церков, Комітету Українців Канади і Українського Конгресового Комітету Америки.

Концерти відбудуться в таких місцевостях:

25-го жовтня ц. р. — у Монреалі, Квебек.

26-го жовтня ц. р. — у Торонто, Онтаріо.

28-го жовтня ц. р. — в Гамільтоні, Онтаріо.

29-го жовтня ц. р. — в От. Кетерінг, Онтаріо.

30-го жовтня ц. р. — в Рочестері, Нью-Йорк.

31-го жовтня ц. р. — в Сиракузах, Нью-Йорк.

1-го листопада ц. р. — у Філадельфії, ПА.

2-го листопада ц. р. — в Нью-Йорку, Н.Й.

4-го листопада ц. р. — в Йонкерсі, Н.Й.

5-го листопада ц. р. — в Ньюарку, Н.Дж.

6-го листопада ц. р. — у Вашингтоні, Д.С.

7-го листопада ц. р. — в Клівленді, Огайо.

8-го листопада ц. р. — в Чікаго, Ілл.

9-го листопада ц. р. — в Детройті, Міч.

9-го листопада ц. р. — у Віндзорі, Онтаріо.

»ГОМІН УКРАЇНИ«

МАПА ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ-ВІД.ЛІТИ А.У.П.
в ЧІКАГО «ЛАУР», 841 Н.WESTERN-СНІСДО
Ціна 1.50 Дол.1 примірник (Z.60622)



the UKRAINIAN BANDURIST CHORUS

was organized in 1918, and in 1935 became the official "Soviet Ukrainian State Bandurist Chorus", with tours in all countries of the U.S.S.R.

During World War II the Chorus found itself in Germany, migrated to America as a group in 1949, and began appearing in leading cities. In 1959 they made a triumphant tour of Western Europe. This was followed by more American and Canadian appearances.

In 1962, they made their first tour of concert courses and proved to be a new sensation.

Their repertoire ranges from folk music and Ukrainian Cossack songs to sacred music, "Dumy" songs of heroes, and compositions by Slavic composers. The Bandura folk instruments are played by the singers.



Володимир Божик



ГРИГОРІЙ КИТАСТИЙ



Іван Задорожний

БОГДАН ШАРКО — співак, бандуррист

Богдан Шарко належить до числа невгамованих і відданих пропагаторів української пісні в Європі. Нар. в Західній Україні (Вікторів) 31. 10. 1920. У Станиславові почалася його музична освіта (гра на ф/піяні), в Муз. Інституті ім. М. Лисенка де вчив його пок. проф. І. Недільський. Там же в Музичній Школі вчився сольо-співіу, що продовжував у Львові, а з 1946 р. в Мюнхені.

З 1950 року він діяльний співак-бандуррист у Німеччині й Франції. Виступає й як концертний співак-баритон. Не раз виступає в програмах Баварського радіо та радіо Баня-Лука (Югославія).

В-во «Вісті» з приємністю знайомить читачів зі своїм кореспондентом, який не тільки активний як виконавець співак, а ще й діє як збиральник відомостей у ділянці музики та співу і сприяє тому, щоб імена їх не затерлися в пам'яті людській.

Б. Шаркові ми завдячуємо докладні дані про пок. Остапа Бобиковича, а тепер — про співачку Іванну Синеньку.

О. Костюк



From left to right is Dr. G. Horodylowsky and Prof. A. Antonovych with a few members of the Byzantine Choir, inviting the choir for guest appearances in the United States.



РІК XIV. "ЕКРАН" Ч. 81-82, ТРАВЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1975.

В АЛЬБОМ ВІЗАНТІЙСЬКОМУ ХОРОВІ

Дні слави і радости

ДОРОГІ ХОРИСТИ СЛАВНОГО
ВІЗАНТІЙСЬКОГО ХОРУ,
СИНИ ШЛЯХОТНОГО
ГОЛЯНДСЬКОГО НАРОДУ!

Нарешті моя мрія, мої задушевні бажання побачити Вас стрінутися й порозмовляти з Вами, членами відомого на весь культурний світ Візантійського Хору, яких полонила милозвучність і краса української пісні – сповнилася. Вона виявилась в днях 29 вересня до 4 жовтня 1969 на торжествах посвячення Собору св. Софії в Римі і на великому концерті в попечі Верховному Архиєпископові, Кардиналові, Ісповідниківі Віри, Кир Йосифові, 17-літньому в "язневі московських концетраційних таборів.

Інформації з української та західноєвропейської преси, з листів моєго брата д-ра М. Антоновича, диригента Вашого хору та з листів співробітників "Екрану" – дають нам повну панораму Ваших численних репрезентативних концертів у всіх столицях західньої Європи та всіх містах. Ваші виступи на телевізійних передачах сповняли нас насолодою, гордістю та вдячністю, що Ви, як ніхто інший у вільному світі так широко пропагуєте українську пісню і українську культуру серед вільних народів західного світу.

Ви гідно і достойно репрезентували українську пісню на Другому Ватиканському Соборі в Катедрі св. Петра і на концерті в Римі та в Парижі, для дипломатичного корпусу під високим протекторатом Вашої Держави.

Незабутня моя зворушлива зустріч з Вами в Римі на посвяченні Собору залишиться мені і нам усім найкращим спомином на ціле життя. Цією дорогою ще раз Вам дякую, славні хористи, на руки Вашого Голови хору і кожному з Вас зокрема, що Ви передали мені на пам'ятку фото хору з підписами та обдарували найновішою довгограйною платівкою з українськими піснями. Шире Вам спасибі за фото, які Ви зробили мені зі зустрічі з моїм братом і з Вами.

Українці Канади й Америки нетерпільно очікують Вашого приїзу на гостинні виступи з концертами в наших нових місцях поселення. Не сумніваемося, що ввесь український народ

вичікує також тієї хвилини, коли зможе Вас широ привітати у вільній самостійній Україні у своїй столиці – золотоверхому Києві – та запросити Вас

до тріумфальної поїздки по всій Україні. Ви були і є правдивими амбасадорами нашого поневоленого українського народу у вільному світі.

На підтримку нашого захоплення Вашою діяльністю наводжу рецензію про Ваш хор пера о. проф. Мітрапа П. Хоміна, бувшого катехита філії держгімназії у Львові, редактора "Нашої Мети" в Торонті.



Prof. Alexander Kosbets

Лунай, лунай, українська пісне!



Het Utrechtso